

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Norimberský proces

Martin Čáslavský

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Norimberský proces

Martin Čáslavský

Vedoucí práce:

Mgr. Filip Šisler

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Rád bych poděkoval Mgr. Filipu Šislerovi za věcné připomínky a odborné rady, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Jednání Spojenců o osudu válečných zločinců	8
2.1 Snaha o dopadení nacistů.....	11
2.2 Vytváření seznamu obžalovaných	14
3. Seznam obžalovaných.....	16
3.1 Obžalování ve všech bodech obžaloby	16
3.2 Obžalování ve třech bodech obžaloby	20
3.3 Obžalování ve dvou bodech obžaloby	22
4. Období před začátkem procesu.....	24
4.1 První sebevražda	26
4.2 Těžce nemocný obžalovaný.....	27
5. Průběh procesu.....	29
5.1. Anglo-americká obžaloba	29
5.2 Francouzská obžaloba.....	33
5.3 Sovětská obžaloba.....	34
5.4 Chování obžalovaných a vzájemné vztahy mezi nimi.....	35
6. Obhajoba ze strany obžalovaných	37
6.1 Důležitý svědek.....	40
6.2 Pokračování obhajoby.....	41
7. Závěr procesu.....	47
7. 1 Vynesené rozsudky	49
7.2 Zajímavosti a čísla z procesu	51
8. Období po skončení procesu.....	52
9. Závěr	55
10. Bibliografie	56
11. Resume.....	58

1. Úvod

Norimberský proces, při kterém byli souzeni hlavní dosud žijící představitelé nacistického Německa, jsem si jako téma své bakalářské práce vybral z několika důvodů. Předně proto, že mě historie 20. století velice zajímá. Dále si myslím, že ač je téma nacistické historie zpracované opravdu velmi obsáhle a podrobně, tak odsouzení významných představitelů této ideologie řádným soudem je trochu opomíjeno, přestože se jedná o důležitý milník v obecné i právní historii.

Práci lze rozdělit do tří částí. V první se budu věnovat událostem před 20. listopadem 1945, tedy dnem zahájení procesu. Na úvod se věnuji složitým a zdlouhavým jednáním spojenců o tom, jak nacistické zločince potrestat. Dále v několika větách představím každého z obviněných (s výjimkou Martina Bormanna, který byl souzen v nepřítomnosti) a poté popíši posledních pár měsíců před začátkem. Druhá část bude pojednávat o samotném procesu. Pozornost bude upřena na obžalobu jednotlivých spojeneckých zemí, a poté se budu věnovat obhajobám ze strany obžalovaných. Třetí část bude věnována závěru procesu a obdobím po něm. Budou v ní popsány rozsudky pro všechny obžalované, vykonání rozsudků a osud těch, kteří nebyli odsouzeni k trestu smrti.

Při vypracování své práce jsem si kladl několik otázek. Zajímalo mě, jestli někteří nacisté projevili před soudem pod tíhou důkazů o zločinech Třetí říše lítost. Dále jsem chtěl zjistit, která ze zemí měla hlavní úlohu při dokazování zločinů a při průběhu procesu. A také mi přišlo důležité odpovědět na otázku, zda byl proces příkladem „spravedlnosti vítězů“, jak je někdy prezentováno, nebo se jednalo o řádný a spravedlivý proces.

V knize Richarda Overeho *Výslechy: Nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců* a v díle *Norimberský proces* od dvojice Joe Heydecker, Johannes Leeb je podrobně popsáno období před procesem, tedy jednání spojenců o formě potrestání válečných zločinců. Místo procesu pak kniha popisuje spíše historii Třetí Říše a k soudu se vrací až těsně před čtením rozsudků. Cenný zdroj informací pro mě představovaly knihy od dvou psychologů, kteří byli přítomni přímo v Norimberku a k obžalovaným měli přístup přímo do cel. Zatímco kniha *Muži kolem Hitlera* od Douglase Kelleyho pro mě byla přínosná především při charakteristice osobností jednotlivých obviněných, tak

Norimberský deník od Gustava Gilberta bych označil za jedno ze stěžejních děl pro mou práci. Kromě soukromých rozhovorů s vězni je v ní totiž popsán v podstatě celý proces přímo ze soudní síně včetně doslovných citací soudců, svědků i obžalovaných. Podobným způsobem popisuje den po dni průběh procesu i *Svět žaluje v Norimberku* od českého novináře Rostislava Kocourka. Kniha ale bohužel končí přibližně v polovině procesu. Informace o obviněných jsem čerpal zejména z článku *Obžalování z Norimberka*, který byl vydán v časopise *Historický obzor* a jehož autorem je Jan Boris Uhlíř. Zde autor ve stručnosti uvádí životopisy jednotlivých obžalovaných a krátce shrnuje celý proces.

V práci byly využity i publikace, které byly vydány v období komunistického Československa, nebo v SSSR, a jsou proto poplatné době, ve které vznikly. Kniha *Norimberský proces*, jejímž autorem je Arkadij Iosifovič Poltorak, se nevyhýbá útočení na své dřívější spojence a místy je obviňuje z rehabilitace nacismu, ale proces a jeho zákulisí popisuje celkem nestranně a mimo jiné vyzdvihuje schopnosti amerických či britských právníků a soudců. Kniha *Norimberk varující* od Josefa Groušla a Jaroslava Žižky je ale ovlivněna socialistickou dobou opravdu výrazně, když porovnává nacismus s dobovým americkým imperialismem.

Chtěl bych jmenovat i dvě knihy, které při zpracování mé práce měly spíše okrajovou roli. Navíc se jedná víceméně o popularizační literaturu. Konkrétně jde o *Neobjasněné záhady druhé světové války* od Roberta Jacksona, kde je část knihy věnovaná osudu Martina Bormanna, a knihu *Hitlerovi pomocníci*, kterou vydal Guido Knopp. Zde jsem našel informace o úmrtích Hermanna Göringa a Rudolfa Heese.

2. Jednání Spojenců o osudu válečných zločinců

První důležitý krok k odsouzení nacistických zločinů byl učiněn 13. ledna 1941. V tento den se v Londýně sešla třetí mezispojenecká konference, jejímiž členy byly Belgie, Francie, Řecko, Holandsko, Jugoslávie, Lucembursko, Norsko, Polsko a Československo. Zde těchto devět států s odvoláním na Haagskou úmluvu, jež zakazuje válčícím zemím na obsazených územích „páchat násilné akty proti civilistům, pohrdat platnými místními zákony a dopouštět se destrukce národních institucí“¹, prohlásilo následující: „*K hlavním válečným cílům Spojenců patří zařídit potrestání těch, kteří jsou vinni válečnými zločiny, kteří jsou za ně odpovědni, ať je sami nařídili nebo spáchali nebo jakýmkoli způsobem se na nich účastnili.*“² Dne 13. ledna 1942 spojenci přijali tzv. Mezispojeneckou deklaraci o trestání válečných zločinů, známou též jako Svatojakubskou deklaraci.³ Další důležitá schůze se uskutečnila 7. října 1942, opět v Londýně. Na schůzi byla za účasti představitelů sedmnácti států založena Mezispojenecká komise pro válečné zločiny.⁴ Komise si vytyčila za úkol shromažďovat důkazy a výpovědi svědků a sestavovat seznamy válečných zločinců ze zemí Osy. Z nasbíraných důkazů před spojenci vyvstal hrůzný a nevyvratitelný obraz o genocidě židovské populace na území ovládaném Třetí říší. Pod tlakem hromadícího se důkazního materiálu Spojenci vydali prohlášení, že genocida Židů bude potrestána.

Problém ale byl v otázce, jakým způsobem je potrestat. Zde byly mezi Spojenci patrné rozpory, což bylo zřejmé již od konference v Teheránu, která se konala v prosinci 1943. Při jedné společné neformální večeři pronesl Stalin přípitek na spravedlnost pro německé válečné zločince a na popravčí četou, která jich podle jeho názoru měla zastřelit minimálně 50 tisíc.⁵ To ovšem Churchilla rozrušilo k nepřítelství. Křičel, že toto striktně odporuje britskému pojetí práva a že britský lid takové vraždění nedovolí. Roosevelt tento konflikt napjatě sledoval a nakonec se snažil obrátit celou věc v žert. Churchill ale odešel od stolu a i když ho Stalin s Molotovem přesvědčovali, že šlo skutečně o žert, on si tím jistý nebyl. Jisté ale bylo, že od této konference se dostaly na světlo dva názory: válečné zločince bez dalších průtahů

¹ HEYDECKER, Joe J., LEEB, Johannes, *Norimberský proces*, Praha 2007, s. 114

² EČER, Bohuslav, *Jak jsem je stíhal*, Praha 1946, s. 147

³ ŠTURMA, Pavel, *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinců podle mezinárodního práva*, Praha 2002, s. 44

⁴ ANDOOR, George, *Das Nürnberger Tribunal vor 70 Jahren – Teil 1: Faires Verfahren oder Siegerjustiz? In: Zeitschrift für das Juristische Studium*, 4/2015, s. 358

⁵ HEYDECKER, LEEB, s. 118

postřílet, nebo je postavit před soud. A že toto téma bude mimořádně choulostivé. V únoru 1945 se konala jaltská konference, kde se rozhodlo o demilitarizaci a odzbrojení Německa, které mělo být zároveň rozděleno do čtyř okupačních zón. Tyto zóny měly být spravovány Spojenými státy, SSSR, Velkou Británií a Francií, která tím získala i místo v kontrolní komisi. Stalin ovšem s tímto nápadem, který předložil Churchill, souhlasil dost neochotně.⁶ Mimo jiné zde také padlo rozhodnutí založit Organizaci spojených národů.

K ožehavému tématu potrestání válečných zločinců došlo šestý den konference, 9. února. Churchill zopakoval svůj úmysl o vedení procesu. Stalin ale navrhnul, aby tuto věc probrali později ministři zahraničí, čímž rozpravu na toto téma ukončil. Nutno říct, že Churchillova myšlenka byla nepopulární i mezi francouzskými a dokonce i britskými politiky. Obávali se, že během procesu by se mohly dostat na veřejnosti i skutečnosti, které nebudou pro vítězné mocnosti úplně příznivé. Řešením mohl být „plán Napoleon“ britského ministra zahraničí Anthonyho Edena, kdy měli být nacisté místo soudu nebo zastřelení internováni na nějakém vzdáleném ostrově, přesně po vzoru francouzského vojevůdce z počátku 19. století. Tento nápad vzbudil v Londýně a Paříži nadšení, ale byl shozen ze stolu zástupci Spojených států, kteří trvali na procesu.⁷ Bezprostředně po svém jmenování 12. dubna 1945, kdy nahradil zesnulého Roosevelta, vydal nový prezident Harry Truman memorandum *Souzení a potrestání nacistických válečných zločinců*, kde byly načrtnuty nejdůležitější cíle k nápravě nacistických zločinů.⁸

Na konci války tu tak byla zapeklitá situace: USA žádaly proces, který odmítala Francie a s výjimkou Churchilla i Británie, a do toho ještě Stalin vyzýval své západní spojence k popravám. Vyřešení tohoto problému si vzal na starost bývalý státní zástupce a soudce nejvyššího soudu Robert H. Jackson, který přicestoval do Evropy s pověřením Harryho Trumana. Cestoval po celém Německu a vedl rozhovory v Londýně a Paříži. Podařilo se mu dostat představitele čtyř mocností k jednomu stolu. Konference začala 26. června a kvůli názorovým rozporům se neustále protahovala. Nakonec se ale jednajícím stranám povedlo dohodnout na všech problematických otázkách. Jedna záležitost však činila starosti všem bez rozdílu: jaký to vyvolá dojem, až budou vítězové soudit poražené? Snažili se přijít s jinými možnostmi, ale ani jedna

⁶ THACKER, Toby, Konec „Třetí říše“, Praha 2011, s. 82

⁷ HEYDECKER, LEEB, s. 123

⁸ WEINKE, Annette, *Der Nürnberger Prozesse*. München 2006, s. 17

ze dvou navrhovaných nebyla reálná. První byla založena na předpokladu, že soudní tribunál budou tvořit příslušníci neutrálních zemí, ale počet takových zemí byl tak nízký, že tato varianta nebyla na pořadu dne. V druhé se pak počítalo se souzením obžalovaných německými soudy. Jenže takto už bylo naloženo s válečnými zločinci z minulé války, a soud v Lipsku se změnil ve frašku.⁹ Takže ani tato možnost nepřípadala v úvahu.

Dlouho se diskutovalo o tom, kde by měl proběhnout soud. Sovětská strana zpočátku navrhovala Londýn nebo Berlín, Britové zase Mnichov. Tento rébus nakonec opět vyřešil Jackson, který 7. července přiletěl do Frankfurtu za generálem Luciusem Clayem, aby se ho dotázal na vhodné místo pro konání procesu. Clay mu poradil Norimberk. To bylo vsutku symbolické, neboť právě Norimberk by se dal označit za hlavní město nacismu. Už ve 20. letech se zde konaly sjezdy NSDAP, které zejména po nástupu Hitlera k moci v roce 1933 přerostly v obrovskou propagandistickou akci. Navíc zde byly během sjezdu v roce 1935 schváleny Norimberské zákony, které definitivně degradovaly Židy na občany druhé kategorie, a na jejichž základě se poté uplatňovala protižidovská politika.

Skutečný důvod, proč se proces konal v Norimberku, byl ale prozaičtější: ačkoli bylo toto město jedním z hlavních cílů spojeneckého bombardování a bylo téměř celé zničeno, Justiční palác zůstal prakticky nepoškozen, na rozdíl od ostatních důležitých soudních budov v Německu. I tak ovšem bylo třeba během několika týdnů provést určité opravy, především soudní síň musela být pro potřeby soudu opravena a rozšířena.¹⁰ Sověti nakonec souhlasili, ovšem pouze pod podmínkou, že oficiálním sídlem soudu bude Berlín.¹¹ Dne 2. srpna bylo během konference v Postupimi vydáno formální prohlášení, které oznamovalo, že ti, kteří se podíleli na nacistických zločinech, budou zatčeni a souzeni. 8. srpna byla dlouhá jednání u konce. Všechny čtyři mocnosti podepsaly dohodu o mezinárodním procesu.¹² Byly zde upraveny práva a povinnosti všech účastníků soudu, stanovy soudu a skutkové podstaty, složení tribunálu a zásady, kterých se soudci měli držet.¹³

⁹ Němcům byl po válce předložen seznam 829 jmen. Ale Němci obžalovali pouze 12 osob, souzena byla pouze polovina z nich a trest nakonec nebyl udělen nikomu

¹⁰ ROLAND, Paul, *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*, Praha 2014, s. 41

¹¹ HERBEN, Ivan, *Žalujeme v Norimberku*, Praha 1946, s. 36

¹² ANDOOR, s. 360

¹³ *Norimberský proces: sborník materiálů. Díl první* Praha 1953, s. 42

Dne 20. září vydala Spojenecká kontrolní rada pro Německo prohlášení, ve kterém stojí: „*Národně socialistická německá dělnická strana*“ (NSDAP) je úplně a s konečnou platností zrušena a prohlášena za nezákonnou.“¹⁴ Ustavující schůze členů tribunálu se konala 18. října v Berlíně v budově někdejšího lidového soudu, kde během let 1942-45 působil jako předseda Roland Freisler, který vedl vykonstruované procesy s odpůrci nacistického režimu a tisíce lidí odsoudil k smrti.¹⁵ Na této schůzce se seznámili s obžalovacím spisem. Spis měl 25 tisíc slov a byl rozdělen do čtyř částí:

1. Účast na spiknutí nebo společném plánu ke spáchání zločinů proti míru,¹⁶
2. Plánování, příprava, rozpoutání a vedení útočných válek a dalších zločinů proti míru,
3. Válečné zločiny,
4. Zločiny proti lidskosti

2.1 Snaha o dopadení nacistů

Dne 28. března 1945 oznámil britský ministr zahraničí Anthony Eden, že londýnská Komise pro válečné zločiny dala dohromady seznam válečných zločinců. Na prvním místě byl samozřejmě Adolf Hitler. Na tomto seznamu figurovalo více než milion Němců, po kterých se pátralo. V britské Dolní sněmovně Eden prohlásil, že „*od Norska po bavorské Alpy začal největší hon na lidi v dějinách*“.¹⁷ Nacisté, kteří byli na seznamu nejvyš, ale začali spravedlnosti unikat. Jako první sám Hitler, který spáchal ve svém bunkru v Berlíně se svou novomanželkou Evou Braunovou 30. dubna sebevraždu. 4. května byl Hans Fritzsche, ředitel říšského rozhlasu, který už byl v té době sovětským zajatcem, odveden do sklepa jednoho domu kousek od Berlína. Zde se mu naskytl pohled na mrtvá těla dvou dospělých a šesti dětí. Fritzsche měl provést identifikaci, při

¹⁴ THACKER, s. 140

¹⁵ Freisler se konce války, a tudíž ani procesu, nedožil. Zemřel 3. února 1945 v budově svého soudu. Když se vracel pro spisy k jednomu procesu, zasáhla budovu letecká bomba.

¹⁶ Spiknutí podle definice spojenců začalo v roce 1921, kdy se Hitler postavil do čela NSDAP. Každý z obžalovaných byl v nějaké fázi spiknutí členem NSDAP. Každý z nich znal cíle a účel této strany nebo se stal aspoň pomocníkem hlavních pachatelů. Žaloba vylíčila cíle a metody nacistického spiknutí:

- 1) odstranit versailleskou smlouvu a čtená omezení uložená touto smlouvou
- 2) získat Německu zpět území ztracená po první světové válce
- 3) zmocnit se dalších území v Evropě i na jiných kontinentech na základě teorie Lebensraum (životním prostroru)

¹⁷ HEYDECKER, LEEB s. 25

kteřé potvrdil Sovětům, že těla patří Josephu Goebbelsovi, jeho ženě Magdě a jejich šesti dětem, které otrávil předtím, než spáchali sebevraždu. Fritzsche u soudu následně vypověděl, že ve své poslední řeči označil Goebbels německý národ za příliš slabý a že si svůj osud určil sám. Svě věrné spolupracovníky odměnil jedinou větou: „Spolupracovali jste se mnou, a teď vás za to všechny podřezou.“¹⁸

Dne 21. května dorazil k britskému kontrolnímu bodu Meinstedt muž s páskou přes oko s doklady na jméno Heinrich Hitzinger, prokazujícími jeho příslušnost k tajné polní policii.¹⁹ Přes tento bod musel jít každý, kdo chtěl projít most přes řeku Oste a pokračovat dál na Západ. Když se Hitzinger prokazoval svým dokladem, byl úředník překvapený. Většina přichozích totiž žádné doklady neměla, tento byl navíc evidentně pouze pár týdnů starý. Hitzinger během krátkého období vystřídal tři tábory.²⁰ Mezitím se jeho případem zabývali důstojníci kontrarozvědky, kteří již 22. května pokládali za skoro jisté, že Heinrich Hitzinger je falešné jméno, a že se ve skutečnosti jedná o nejvýznamnějšího dosud žijícího nacistického zločince, Heinricha Himmlera. Prozradily ho právě jeho doklady. Tři důstojníci se vydali do tábora Westertimke, aby si zajatce prohlédli. Bývalý šéf gestapa, SS a ministr vnitra se však ještě předtím dobrovolně prozradil sám. Požádal o rozhovor s velitelem tábora Tomem Sylvestrem, který souhlasil. Po příchodu do jeho místnosti si sundal pásku a nasadil si své typické brýle. Představil se svým pravým jménem a žádal o rozhovor s polním maršálem Montgomerym. Poté byl pečlivě hlídán do příjezdu důstojníků. Při prohlídce u něj byla nalezena kapsle s jedem, takže se předpokládalo, že sebevraždu spáchat nemůže. Dne 23. května večer mu ovšem na radu právě přichozícího plukovníka Murphyho z Montgomeryho oddělení chtěl lékař zkontrolovat i ústa. Murphy se obával, že ampulka v kapse sloužila pouze k odlákání pozornosti.²¹ Himmler zareagoval skousnutím kapsle s kyanidem, kterou měl celou dobu schovanou v ústech, a po několika minutách, kdy lékaři zápasili o jeho život, zemřel.

Samostatnou kapitolou je případ Martina Bormanna. Vedoucí Hitlerovy kanceláře (označovaný jako šedá eminence Třetí říše) byl totiž spatřen naposledy 2. května 1945, když opouštěl Hitlerův bunkr před blížící se sovětskou armádou, a od té

¹⁸ POLTORAK, Arkadij Iosifovič, *Norimberský proces*, Praha 1973, s. 60

¹⁹ Tajná polní policie (Geheime Feldpolizei) byla zřízena rozkazem šéfa OKW generálplukovníka Wilhelma Keitela z 21. července 1939. Úkolem tajné polní policie bylo zajištění bezpečnosti v rámci operačního prostoru armády.

²⁰ HEYDECKER, LEEB s. 80

²¹ POLTORAK, s. 41

doby jako by se po něm slehla zem. Do začátku procesu se ho nepovedlo vypátrat, ani dokázat, že je po smrti. Byl proto souzen v nepřítomnosti. Jeho případ patřil nějakou dobu mezi největší záhady 2. světové války. V roce 1973 byl úředně prohlášen za mrtvého. O několik let později pak byla při výkopových pracích v Berlíně nalezena lebka a kostní úlomky. Podle zubních záznamů bylo dokázáno, že ostatky patří Martinu Bormannovi.²²

Největším „úlovkem“ spojenců tak byl Hermann Göring. Ten byl ve složité situaci, protože na konci války, 23. dubna, poslal Hitlerovi telegram, ve kterém Vůdci oznamoval, že přebírá vedení říše do svých rukou, a pokud nedostane do 22. hodiny odpověď, bude tuto záležitost považovat za uzavřenou a převezme po něm vedení nad Německem.²³ Do stanovené lhůty obdržel Göring odpověď, na jejímž základě ho Hitler zbavil všech funkcí a nařídil jeho zatčení za velezradu. V případě Hitlerovy smrti pak měl být zavražděn. Proto se musel v posledních dnech války schovávat. 9. května se u 36. divize americké 7. armády hlásil německý plukovník. Představil se jako Bernd von Brauchitsch a uvedl, že přichází jako vyjednaváč z pověření Hermanna Göringa. To způsobilo v armádě pozdvižení. Odvezli ho na štáb divize, kde jim plukovník oznámil, že byl pověřen Göringem, aby nabídl jeho předání do spojeneckých rukou.²⁴ Göring se radši sám vydal do rukou spojenců, než aby riskoval případnou smrt rukou některého fanatického nacisty, který by mohl chtít i po skončení války splnit vůdcův rozkaz. S tím Američané samozřejmě souhlasili, na určitém místě k předání skutečně došlo a Göring byl odvezen do štábu divize a poté do jednoho domu v Rakouských Alpách.

Zbytek budoucích obžalovaných v Norimberském procesu byl zatčen během pár měsíců. Někteří byli zajati pár dnů po válce, jiní se dokonce přihlásili sami (Baldur von Schirach) a u někoho zase pomohla šťastná náhoda (Julius Streicher). Byli i tací, kteří by v lavici obžalovaných s vysokou pravděpodobností seděli také, ale nepodařilo se je najít. Třeba Rudolf Höss, velitel tábora v Osvětimi, byl dopaden až v březnu 1946, takže se procesu zúčastnil pouze jako svědek, nebo Adolf Eichmann, jeden ze strůjců holocaustu. Ten unikal spravedlnosti až do roku 1960, kdy byl dopaden izraelským komandem v Argentíně.

²² JACKSON, Robert, *Neobjasněné záhady druhé světové války*, Praha 2002, s. 61

²³ KNOPP, Guido, *Hitlerovi pomocníci*, Praha 1998, s. 137

²⁴ HEYDECKER, LEEB, s. 33

Poslední zastávkou obžalovaných před Norimberkem byl hotel v lucemburském městečku Mondorf-les-Bains, pro který se používalo krycí jméno Ashcan. Zde začalo předběžné vyšetřování a dlouhé výslechy, které byly zapisovány. K nim pak přibyly stovky tun písemností, které sbíraly zvláštní pátrací oddíly po celém Německu a jež tvořily zdroj pro obžalovací spis a důkazní materiál.

2.2 Vytváření seznamu obžalovaných

Paralelně s jednáním o způsobu potrestání válečných zločinců řešili spojenci ještě jednu složitou otázku – kdo by měl jako válečný zločinec stanout před soudem, pokud se na této variantě spojenci dohodnou. Tento úkol patřil Komisi pro válečné zločiny, která měla vypracovat seznam válečných zločinců, který bude možno využít, jakmile skončí válka, aby se mohlo co nejrychleji uskutečnit jejich zadržení a trestní stíhání. První úplný soupis válečných zločinců vypracovaný v červnu 1944 obsahoval jména 33 Němců a 8 Italů.²⁵

Po válce ale Britové vycházeli především ze seznamu britského kancléře lorda Johna Simona ze září 1944. Jeho seznam obsahoval pouze pět jmen (Hitler, Himmler, Göring, Goebbels, Ribbentrop) s předpokladem, že může být doplňován dalšími jmény. V červnu 1945 měl ale jejich seznam „špičkových zločinců“ stále pouze šest jmen.²⁶ Ke Göringovi a Ribbentropovi, tedy jediným dosud žijícím z původního seznamu, přibyli Ley, Rosenberg, Kaltenbrunner a Frick. Seznam zločinců vypracovaný USA byl podstatně širší, když čítal 72 osob, mezi nimi ovšem v červenci 1945 stále byla jména Hitlera, Himmlera nebo Heydricha. Postupně bylo mezi Američany a Brity dosahováno kompromisu. Po několika debatách byl 29. srpna představen konečný seznam těch, kteří stanou před soudem. Čítal 24 jmen.

Váleční zločinci byli rozděleni na dvě skupiny. Na ty, kteří své zločiny spáchali v jedné zemi, a na ty, kteří své zločiny páchali „celoevropsky“. První skupinu čekalo podle moskevské deklarace vydání do té země, kde své zločiny prováděli. Například do

²⁵ Po válce Italové ze seznamu zmizeli. Za tímto rozhodnutím byl politický cíl. Část Itálie byla od roku 1943 okupována spojenci a italští hodnostáři se spojenci spolupracovali. Severní část Itálie, kde až do dubna 1945 vládl Benito Mussolini, byla považována za okupované území, protože fakticky se jednalo o loutkový stát řízený Německem. Surové odvetné akce Němců proti Italům způsobily, že se na zdejší obyvatele pohlíželo stejně jako na ostatní oběti německých zločinů. Postavení Italů před soud by pak uškodilo integraci Itálie do demokratického bloku.

²⁶ OVERY, Richard, *Výslechy: Nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců*, Praha 2004, s. 46

Československa bylo vydáno cca 400 válečných zločinců (např. K. H. Frank nebo Kurt Daluge).²⁷ Druhá skupina měla být potrestána společným rozhodnutím spojeneckých vlád.

Od časného stadia příprav procesu se vycházelo z toho, že obvinění budou nejen jednotlivci, ale také celé organizace. Původcem této myšlenky byl plukovník Murrav Bernays, právník pracující v právním oddělení generálního štábu pozemních sil. Tento přístup byl poněkud diskutabilní, protože pro něj ani v americkém, ani v mezinárodním právu nebyl precedens. Umožnil ale pohlížení na SS nebo Gestapo jako na celek, místo toho, aby se soud zabýval pouze jednotlivci, kteří v nejvyšších funkcích vydávali rozkazy.²⁸

²⁷ EČER, Bohuslav, Norimberský soud, Praha 1946, s. 72

²⁸ OVERY, s. 47

3. Seznam obžalovaných

Obžalované jsem se rozhodl rozdělit podle toho, v kolika bodech obžaloby byli obviněni. U těch, kteří nejsou obviněni ve všech čtyřech bodech, jsem doplnil, ze kterých konkrétních zločinů je mezinárodní tribunál obvinil. Body jsou psány číselně podle tohoto vzoru:

1. Účast na spiknutí nebo společném plánu ke spáchání zločinů proti míru,
2. Plánování, příprava, rozpoutání a vedení útočných válek a dalších zločinů proti míru,
3. Válečné zločiny,
4. Zločiny proti lidskosti

3.1 Obžalovaní ve všech bodech obžaloby

Wilhelm Frick (* 12. března 1877): Vystudoval práva a jako právník posléze působil u krajského soudu v Mnichově. Zúčastnil se nezdařeného nacistického puče jako ředitel mnichovské kriminální policie, za což byl odsouzen na 15 měsíců za velezradu. Po uplynutí trestu vstoupil do NSDAP. Když byl Hitler 30. ledna 1933 jmenován říšským kancléřem, tak hned jmenoval Fricka ministrem vnitra.²⁹ V této funkci setrval až do srpna 1943, kdy ho nahradil Heinrich Himmler. Vzápětí byl Frick jmenován říšským protektorem v Čechách a na Moravě. Jeho funkce byla ale pouze titulární, faktickou moc v Protektorátu vykonával K. H. Frank.

Walter Funk (* 18. srpna 1890): Bojoval v první světové válce, ale ze zdravotních důvodů byl uvolněn. Poté se stal novinářem. Funk se přidal k nacistům v roce 1931 a měl za úkol vydávání hospodářsko-politického magazínu a stal se Hitlerovým hospodářským poradcem.³⁰ V roce 1933 ho Hitler jmenoval šéfem tisku a za dalších pět let byl jmenován členem vlády jako ministr národního hospodářství. V lednu 1939 se pak kromě ministerského postu ujal i vedoucí úlohy nad Říšskou bankou. V obou funkcích vystřídal Hjalmar Schachta a setrval v nich až do konce války.

Hermann Göring (* 12. ledna 1893): Po první světové válce byl pro Němce jeden z válečných hrdinů. Byl totiž elitním letcem německého armádního letectva.

²⁹ UHLÍŘ, Jan Boris, *Obžalovaní z Norimberka. In: Historický obzor č. 9 – 10, s. 197*

³⁰ Tamtéž

Sestřelil 22 nepřátelských letadel, což byl druhý největší počet v celé armádě a v květnu 1918 dostal nejvyšší vojenské vyznamenání „Pour le Mérite“.³¹ Po druhé světové válce naopak stanul před soudem jako nejvýznamnější žijící postava Třetí Říše. Na počátku 20. let se seznámil s předsedou tedy malé a bezvýznamné politické strany NSDAP Adolfem Hitlerem. Po jeho boku se zúčastnil neúspěšného pivního puče, při kterém byl Göring postřelen do nohy. Byl léčen morfiem, na kterém byl od té doby závislý. Od roku 1928 byl poslancem, od roku 1930 předsedou říšského sněmu. Po nástupu nacistů k moci obdržel funkci pruského ministra vnitra. V březnu 1933 se stal ministrem letectví a v roce 1935 vrchním velitelem Luftwaffe. I díky velkému počtu postů, které v Německu zastával, byl po většinu trvání Třetí říše druhým nejdůležitějším mužem v zemi hned po Hitlerovi. Jím vedené letectvo patřilo mezi nejkvalitnější v Evropě a na počátku války sbíralo jeden úspěch za druhým. Od první porážky pro Luftwaffe v bitvě o Velkou Británii se ale začaly pro válečné letectvo hromadit neúspěchy, Göring postupně u Hitlera upadal v nemilost a ztrácel svůj vliv.

Rudolf Hess (* 26. dubna 1896): Narodil se v Alexandrii v Egyptě. V patnácti letech byl poslán do Německa, aby dokončil své vzdělání. Při studiu na univerzitě se seznámil s Karlem Haushoferem, proslulým profesorem geopolitiky, který se stal jeho mentorem.³² Po vypuknutí první světové války byl povolán k vojenské službě a byl zařazen do téhož pluku, kde sloužil svobodník Adolf Hitler. Tehdy se spolu ale zřejmě nesetkali. Po válce se na naléhání Haushofera stal členem NSDAP, se kterou se zúčastnil nepovedeno puče v roce 1923, za což byl uvězněn. Ve vězení pak sepsal podle Hitlerova diktování velkou část nacistické bible, *Mein Kampf*. V roce 1933 se stal říšským poslancem a Hitlerovým zástupcem v NSDAP. Jeho vliv ovšem s nástupem války začal slábnout. Byl proti válce s Velkou Británií a trápil se tím, že jeho postavení ve Třetí říši slábne, a proto v roce 1941 podnikl naprosto nečekaný čin – uprostřed války na vlastní pěst odletěl do Velké Británie iniciovat mírová jednání. Ihned po přistání byl zatčen, a v Anglii byl držen po zbytek války. Na jeho rozhodnutí odletět do Anglie měl mimo jiné vliv jeden z jeho astrologů, který prý na konci roku vyčetl ve hvězdách, že Hess je předurčen k tomu, aby přinesl mír.³³

³¹ HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. Praha 1986, s 62

³² KELLEY, Douglas, *Muži kolem Hitlera*, Praha 1948, s. 21

³³ KELLEY, s. 26

Alfred Jodl (* 10. května 1890): V armádě působil od roku 1910. Během první světové války sloužil u dělostřelectva a později u hlavního štábu. Postupoval ve vojenských hodnostech podle běžného schématu, až byl 1. dubna 1939 jmenován generálmajorem. Za války zastával funkci náčelníka operačního štábu německých ozbrojených sil (OKW) a byl zástupcem Wilhelma Keitela. Od léta 1940 byl Jodl pověřen přípravou plánu útoku na SSSR.³⁴ Byl jedním z hlavních Hitlerových poradců během války, do NSDAP ale nikdy nevstoupil. Dne 7. května 1945 podepsal v Remeši bezpodmínečnou kapitulaci německé armády.

Wilhelm Keitel (* 22. září 1882): Byl typickým představitelem pruského militarismu. V armádě sloužil od roku 1901 nepřetržitě 44 let. Za první světové války působil u generálního štábu a byl vyznamenán železným křížem I. třídy. Poté postupně stoupal v armádní hierarchii, až byl v roce 1938 díky sporům Hitlera s ministrem obrany Wernerem von Blombergem jmenován vedoucím mužem v německé armádě. Od července 1940 se mohl pyšnit hodností polního maršála.

Gustav Krupp von Bohlen und Halbach (* 7. srpna 1870): Šéfoval firmě Friedrich Krupp AG, kterou založil jeho předek Friedrich Krupp v 19. století a která se proslavila výrobou oceli munice a zbraní. Hitlerův vzestup zpočátku příliš nevítal, hospodářský rozmach Německa ho ale přiměl změnit názor a začal s Hitlerem sympatizovat a spolupracovat. Jeho firma se stala hlavním dodavatelem zbraní a munice pro Třetí Říši. V roce 1943 přenechal kvůli nemoci vedení podniku svému synovi Alfredovi.³⁵

Robert Ley (* 15. února 1890): Na začátku 1. světové války vstoupil do armády, konkrétně působil u letectva. V roce 1917 byl jako velitel letky sestřelen a utrpěl zranění hlavy, po kterém začal koktat. Členem NSDAP byl od roku 1924. V květnu 1933 se stal šéfem nově vzniklé DAF (Německá pracovní fronta), která měla suplovat roli odborové organizace, ale byla plně pod kontrolou státu. Postupem času se stala největší organizací v Německu. Od roku 1939 jeho vliv díky válce slábnul a naopak rostla jeho závislost na alkoholu a zhoršoval se jeho psychický stav.

Konstantin von Neurath (* 2. května 1873): Byl vychován pro diplomatické služby. V diplomacii pracoval už od roku 1901. V roce 1932, tedy ještě za období

³⁴ UHLÍŘ, s. 198

³⁵ DELPLA, Francois, *Norimberský proces: Poučení z historie*, Praha 2009, s. 58

Výmarské republiky, byl jmenován ministrem zahraničí. Tento úřad si udržel i po nástupu nacistů a odvolán byl až v roce 1938, kdy ho nahradil Ribbentrop. Po obsazení zbytku Československa v březnu 1939 se ujal funkce Říšského protektora v Čechách a na Moravě. Formálně zůstal ve funkci až do srpna 1943, ale de facto byl už v září 1941 nahrazen Reinhardem Heydrichem.

Joachim von Ribbentrop (* 30. dubna 1893): V roce 1919 se zúčastnil jako pomocník generála Seecka mírových jednání ve Versailles.³⁶ S Hitlerem se seznámil díky své původní profesi prodejce šampaňského. Do strany vstoupil v roce 1932. Za čtyři roky se vypracoval na post velvyslance v Londýně. Zde způsobil menší skandál, když pozdravil anglického krále slovy „Heil Hitler“.³⁷ V únoru 1938 nahradil Konstantina von Neuratha na postu ministra zahraničí, kde zůstal až do konce války. Jeho loajalita k vůdci byla vážně otřesena, když zjistil, že ho Hitler ve své poslední vůli nezmínil jediným slovem a ministrem zahraničí místo něj určil Seyss-Inquarta.

Alfred Rosenberg (* 12. ledna 1893) : Na začátku války odešel z Německa do Moskvy, kde v roce 1918 získal diplom architekta. Jeho nenávisť ke všemu ruskému a bolševickému byla zažehnuta komunistickou revolucí v roce 1917, kterou on sám zažil během svých studií v Moskvě. Po ukončení studií se vrátil do Německa. Patřil mezi nejstarší členy nacistické strany, byl ve straně o rok déle než Hitler. Budoucího vůdce Německa seznámil s protižidovským pamfletem *Protokoly sionských mudrců*.³⁸ Puče se zúčastnil, ale zatčen nebyl. Později se stal šéfredaktorem stranických novin *Völkischer Beobachter*, pomocí nichž vštěpoval do příznivců strany své teorie o nadřazenosti árijské rasy a ostře odsuzoval míšení ras. Sepsal knihu *Mýtus 20. století*, kterou vydal v roce 1930, které se měla stát teoretickým základem nacismu. Proto je považován za stranického ideologa NSDAP a za původce nacistických teorií. Významnou politickou funkci obdržel až v roce 1941, kdy byl jmenován říšským ministrem pro okupovaná východní území.³⁹

Fritz Sauckel (* 27. října 1894): Jeho vzdělání se skládalo pouze z pěti let obecné školy. Poté pracoval jako plavčík při zámořských plavbách. Téměř celou válku prožil v zajetí ve Francii. Do NSDAP vstoupil roku 1923. V roce 1927 se stal

³⁶ GROUŠL, Josef, ŽIŽKA, Jaroslav, *Norimberk varující*, Praha 1986

³⁷ KELLEY, s. 81

³⁸ DELPLA, s. 60

³⁹ HONZÍK, s. 83

gauleiterem v Durynsku, kde se po uchopení moci nacisty stal Říšským vedoucím. V březnu 1942 byl na doporučení Alberta Speera jmenován generálním zmocněncem pro pracovní nasazení. Tato funkce obnášela deportování obyvatel z okupovaných území do Německa, kteří měli plnit roli pracovní síly pro válečné hospodářství Třetí Říše. V zájmu udržení válečné výroby zajistil deportace více než 5 miliónů lidí do Německa.⁴⁰

Arthur Seyss-Inquart (* 22. července 1892): Rodák z Moravy sloužil v první světové válce v rakouské armádě jako důstojník. Po válce se usadil v Rakousku, kde působil jako právník.⁴¹ Do politiky vstoupil v roce 1930. Spolupracoval s rakouskou nacistickou stranou, avšak členem se nestal. V roce 1938 ho rakouský kancléř Kurt Schuschnigg jmenoval ministrem vnitra. Už za několik týdnů se ovšem místo něj stal kancléřem Seyss-Inquart a pomohl dokončit anšlus Rakouska a stal se jeho guvernérem. Hitler ho následující rok odměnil ministerským křeslem, když nahradil Hanse Franka ve funkci ministra bez portfeje. Od května 1940 mu pak byla svěřena i správa nad okupovaným Nizozemskem.

Albert Speer (* 19. března 1905): Pokračoval v rodinné tradici a stal se architektem. V roce 1932 vstoupil do NSDAP. Hitlerovi se jeho styl zalíbil a svěřil Speerovi výzdobu stranických sjezdů. Nakonec si Führer vybral Speera jako svého osobního architekta. Jeho kariéra ve vysoké politice začala až od 8. února 1942. V tento den při leteckém neštěstí zahynul ministr zbrojního průmyslu Fritz Todt a Speer nastoupil na jeho místo. Jeho největším projektem mělo být vybudování Germanie, tedy hlavního světového města, které si vysnil Hitler po vítězné válce.⁴²

3.2 Obžalování ve třech bodech obžaloby

Karl Dönitz (* 16. září 1891): Od roku 1910 sloužil u císařského námořnictva. Během 1. světové války se dostal do britského zajetí. V roce 1919 se vrátil do vlasti i k námořnictvu a postupně se vypracoval až na nejvyššího velitele ponorkového loďstva. Byl hlavním stratégem německé ponorkové války. Vzhledem ke svému postavení trávil

⁴⁰SVRŠEK, Jiří, *Poprava nacistických válečných zločinců v Norimberku* (podle článku Kingsburyho Smitha, In: *Natura* 12/2004, Tachov 2004.

⁴¹UHLÍŘ, s. 199

⁴²Tamtéž

většinu času na moři, proto měl s politikou málo co do činění. To se změnilo v roce 1943, kdy byl Hitlerem jmenován místo Ericha Raedera velitelem německého námořnictva. Když spáchal 30. dubna 1945 Adolf Hitler v Berlíně sebevraždu, Dönitz se stal říšským prezidentem. Ve Flensburgu ustanovil novou vládu a 7. května dojednal německou kapitulaci.⁴³ Obviněn byl v bodech 1,2 a 3.

Hans Frank (* 3. května 1900): Vystudovaný právník v posledních letech Výmarské republiky mnohokrát hájil nacisty, byl osobním Hitlerovým obhájcem a stal se vedoucím právně-politické pobočky NSDAP. Po převzetí moci byl jmenován prezidentem Akademie německého práva a v roce 1934 se stal říšským ministrem bez portfeje. Na podzim 1939 ho Hitler všech politických funkcí v Německu a ustanovil ho generálním guvernérem okupovaného Polska. Polsko opustil v lednu 1945 kvůli blížícím se jednotkám Rudé armády. Hned po zatčení v květnu 1945 se neúspěšně pokusil o sebevraždu. Soud ho obvinil v bodech 1, 3 a 4.⁴⁴

Hans Fritzsche (* 21. dubna 1900): Ve 20. letech pracoval jako novinář, a díky této profesi se seznámil s Goebbelsem, který ho po nástupu nacistů k moci zaměstnal v ministerstvu propagandy. V roce 1933 vstoupil do NSDAP. Fritzsche se postupně vypracoval nejdříve na šéfa německého tiskového odboru a nakonec byl v roce 1942 jmenován říšským ministrem rozhlasové propagandy. V této hodnosti dohlížel na vysílání všech rozhlasových stanic ve Velkoněmecké říši.⁴⁵ Byl obžalován v bodech 1, 3 a 4.

Ernst Kaltenbrunner (* 4. října 1903): Rodák z rakouského Riedu se v politice pohyboval od roku 1928. V roce 1933 vstoupil do tehdy ilegální rakouské nacistické strany, se kterou už delší čas sympatizoval. V červenci 1934 se účastnil převratu, při němž byl zavražděn kancléř Dollfus. Byl zatčen rakouskou policií, avšak krátce poté byl propuštěn. Po připojení Rakouska k Německu (Anschluss) v březnu 1938 byl jmenován státním sekretářem bezpečnosti. Dne 30. ledna 1943 byl Kaltenbrunner jmenován vedoucím RSHA (hlavního úřadu říšské bezpečnosti).⁴⁶ Z této funkce, kde nahradil Reinharda Heydricha, dohlížel na řešení židovské otázky a byl pravou rukou Heinricha Himmlera. Tribunál ho obžaloval v bodech 1, 3 a 4.

⁴³ OVERY, s. 36

⁴⁴ ANDOOR, s. 365

⁴⁵ KELLEY, s. 68

⁴⁶ *Norimberský proces: sborník materiálů. Díl druhý.* Praha 1953, s. 242

Erich Raeder (* 24. dubna 1876): V roce 1894 vstoupil do německého námořnictva, u kterého sloužil téměř 50 let. Velitelem námořnictva byl jmenován ještě v období Výmarské republiky v roce 1928. Hitler ho v této funkci ponechal a navíc ho pověřil vybudováním německého námořnictva pro případnou válku s Francií a Velkou Británií. Kvůli dlouhodobým sporům s Hitlerem byl v květnu 1943 zbaven velení nad námořnictvem a jeho funkci převzal Dönitz. Obviněn byl v bodech 1,2 a 3.

3.3 Obžalování ve dvou bodech obžaloby

Franz von Papen (* 29. října 1897): Jednalo se o významného politického hráče v období Výmarské republiky. V červnu 1932 byl jmenován říšským kancléřem, ale svou funkci si udržel pouze pět měsíců. Nakonec se přiklonil ke spolupráci s Hitlerem a v lednu 1933 mu pomohl k jmenování říšským kancléřem, a Hitler ho ustanovil svým místokancléřem. Při čistkách v roce 1934 byl v ohrožení života, ale nakonec ho Hitler pouze zbavil svého úřadu.⁴⁷ Poté působil jako velvyslanec v Rakousku a Turecku. Tribunál ho obvinil v bodech 1 a 2.⁴⁸

Hjalmar Schacht (* 22. ledna 1877): V roce 1923 se podílel na zavedení tzv. rentové marky, která zastavila stále rostoucí hyperinflaci v poválečném Německu. Odměnou mu byl post prezidenta Říšské banky, kterou vedl do března 1930. Několik měsíců poté se poprvé setkal s Hitlerem, kterému se rozhodl pomoci k uchopení moci. Když se Hitlerovi podařilo získat funkci kancléře, jmenoval Schachta opět prezidentem Říšské banky a v roce 1934 i ministrem hospodářství. Postupem času ale mezi nimi začaly objevovat rozpory. Schacht nejprve v roce 1937 sám odstoupil z ministerstva zahraničí, a v lednu 1939 ho Hitler sesadil z vedení Říšské banky. V červenci 1944 byl zatčen gestapem a až do konce války zadržován v koncentračních táborech kvůli podezření, že věděl o plánovaném atentátu na Hitlera z 20. července.⁴⁹ Byl obviněn z prvních dvou bodů obžaloby.

Baldur von Schirach (* 9. května 1907): Byl nejmladším obžalovaným v procesu. Jeho protižidovský postoj zformovala kniha Henryho Forda *The International Jew*, kterou četl v 17 letech. Navíc se v této době dostal pod vliv

⁴⁷ KELLEY, s. 95

⁴⁸ ANDOOR, s. 364

⁴⁹ UHLÍŘ, s. 197

Streichera a poprvé se setkal s Hitlerem.⁵⁰ V roce 1933 se stal vůdcem Hitlerjugend, tedy mládežnické organizace NSDAP. Z této funkce odešel v roce 1940, aby se mohl ujmout úřadu župního vedoucího a říšského místodržitele ve Vídni. Jeho postavení značně utrpělo potom, co v roce 1942 otevřel spolu se svou ženou před Hitlerem téma deportace Židů. Hitler se rozzuřil, vyhodil je ze svého sídla a von Schirach byl postupně vyřazován ze stranických záležitostí.⁵¹ Obžaloba ho soudila v bodech 1 a 4.

Julius Streicher (* 12. února 1885): Původním povoláním byl učitelem na obecné škole v Norimberku. Za války sloužil jako důstojník. V roce 1922 se stal členem NSDAP. Následující rok se zúčastnil neúspěšného puče a začal vydávat časopis *Der Stürmer*, který byl velmi silně antisemitský a antikatolický. Po jmenování Hitlera kancléřem byl ustanoven Gauleiterem (regionálním vedoucím strany) ve Frankách. Shromažďoval vzácná a cenná díla židovské literatury z vypleněných synagog a židovských knihoven, která by jinak skončila v ohni.⁵² Paradoxně tak nejradikálnější antisemita Třetí říše zachránil pro budoucí generace velký kus těch nejvzácnějších židovských literárních děl. Politickou moc ztratil v roce 1939, když začal prohlašovat, že je Göring impotentní a že není otcem svého dítěte.⁵³ Na Göringův nátlak byl ze strany vyloučen. Byl obžalován z bodů 1 a 4.

⁵⁰ GILBERT, Gustave M., *Norimberský deník*, Praha 1971, s. 28

⁵¹ KELLEY, s. 73

⁵² Tamtéž, s. 112

⁵³ HONZÍK, s. 83

4. Období před začátkem procesu

Když 8. srpna všechny čtyři mocnosti konečně podepsaly dohodu o mezinárodním procesu, pobyt v Mondorfu se pro vyslýchané pomalu chýlil ke konci. 12. srpna byla ta část vězňů, která se zde nacházela, dvěma letadly přepravena do Norimberku. V září k nim přibyli Albert Speer a Hjalmar Schacht, a jako poslední sem byli v říjnu dopraveni Erich Raeder a Hans Fritzsche, kteří byli jako jediní z obviněných v sovětském zajetí.⁵⁴ Sověti si při jejich vyslychání dali obzvlášť záležet, což bylo zejména na Fritzscheho psychickém stavu patrné. Prominenti nacistického režimu si museli ve věznici zvykat na o poznání skromnější podmínky, než na jaké byli zvyklí. Všichni byli drženi v přísné izolaci pod neustálým dozorem. Koupel měli povolenou jednou týdně a přiděl jídla byl přesně vypočítán na 1550 kalorií na den. Neměli povoleno nic, co by jim napomohlo ke spáchání sebevraždy, a nosili obnošený oděv.⁵⁵ Tento přísný režim navrhl a zavedl americký plukovník Burton Andrus, který se stal velitelem norimberské věznice. Bez omezení mohli naopak využívat služeb vězeňské knihovny. Ribbentrop četl převážně knihy Julesa Verna, Streicher se oddával německé poezii a von Papen se ponořil do náboženské literatury.⁵⁶

Vězeňský blok, který se stal domovem pro obžalované, byla třípatrová budova s širokou chodbou, která se rozprostírala po celé délce přízemí. Po obou stranách byly umístěny cely a na obou koncích chodby bylo točité schodiště vedoucí do horního patra, kde se nacházely další cely. Před procesem a během něj se všichni vězni umísťovali do přízemí. Po procesu tam zůstali pouze ti, kteří byli odsouzeni k smrti a ostatní se přesunuli o patro výš, kde čekali na převoz do další věznice. Každá cela měla rozměry přibližně 3x4,5 metru.⁵⁷

Během léta roku 1945 Američané, kteří řídili všechny přípravné fáze procesu, připravovali obvinění a shromažďovali důkazy proti obviněným. Robert Jackson vzpomínal při své návštěvě v Praze v dubnu 1946, jakou měl v červnu 1945 radost, když dostal z Wiesbadenu zprávu, že byl nalezen první dokument dokazující německou

⁵⁴ HERBEN, s. 77

⁵⁵ THACKER, s. 186

⁵⁶ POLTORAK, s. 30

⁵⁷ KELLEY, s. 15

vinu. Kvůli tomuto jedinému dokumentu letěl z Londýna do Wiesbadenu. Nakonec bylo těchto dokumentů shromážděno sedm set tun.⁵⁸

Reakce nových obyvatel norimberské věznice na obžalobu byly různé. Göring proces považoval za „*politickou záležitost a za příklad spravedlnosti vítězů*.“ Streicher nezůstal své pověsti zarytého antisemity nic dlužen a celý proces viděl jako „*triumf světového židovstva*.“ Keitel tvrdil, že „*byl pouze voják, a jako správný voják plnil rozkazy*.“ Podle názoru Wilhelma Fricka byl „*celý obžalovací spis založen na fiktivním předpokladu spiknutí*.“⁵⁹ Dle von Papena měl „*proces nastolit mezinárodní spravedlnost*.“ Většina se označovala za nevinné, Schacht dokonce tvrdil, že „*nechápe, co ve vězení dělá a proč je obžalován*.“ Byl rozhořčen tím, že byl uvězněn jako přívrženec Hitlera, protože konec války strávil v koncentračním táboře kvůli podezření, že věděl o atentátu z 20. července 1944. Hans Frank po válce prodělal asi největší proměnu ze všech vězňů. Stal se katolíkem, projevoval lítost nad celou situací a byl plný výčitek. Hitlera označil jako „*ztělesnění zla*“ a vyčítal si, že ho on ani nikdo jiný nedokázal odstranit.⁶⁰ Několik dnů před začátkem procesu se svěřil, že se cítí duševně osvobozený. Jako největší realista za všech působil Albert Speer. Byl přesvědčený o vině nacistů, ale dával to najevo méně demonstrativně než Frank. Soud považoval za správný, historie si podle něj takový proces vyžaduje. Mezi „*probuzené*“ vězně patřil i Baldur von Schirach, který vyslovil názor, že „*kořen všeho neštěstí byl v rasové politice*.“ Nejstručnější byl Hess, jenž uvedl, že si na nic nepamatuje.

Někteří již byli ve špatném psychickém stavu, třeba Ribbentrop byl na pokraji nervového zhroucení. Dříve arogantní ministr zahraničí se po porážce Německa změnil. Soudní psycholog Gustave Gilbert ho charakterizoval jako „*zmateného a demoralizovaného oportunistu*“.⁶¹ Stále si stěžoval na nedostatek času pro to, aby si připravil obhajobu. Rudolf Hess byl duchem nepřítomný, občas se zdál být nepřičetný a byl přesvědčen, že ho chtějí otrávit, proto měl v cele balíčky potravin, které si sám zabalil a označoval ještě v Anglii, kde se navíc během svého zajetí pokusil o sebevraždu. Do Norimberku přijel ve stavu úplné ztráty paměti. Když se potkal s Göringem a von Papenem, nepoznal je. Logicky byl proto hlavním adeptem na psychiatrické vyšetření, které bylo provedeno několik dní před začátkem procesu. Bylo

⁵⁸ EČER, Norimberský soud, s. 69

⁵⁹ POLTORAK, s. 65

⁶⁰ GILBERT, s. 26

⁶¹ Tamtéž, s. 21

zjištěno, že nic nenasvědčuje tomu, že by měl simulovat ztrátu paměti, ale z právního hlediska duševně nemocný nebyl.

Výjimkou byl Göring, jenž do Norimberku dorazil jako psychicky i fyzicky zanedbaný člověk se silnou závislostí na drogách. Andrus ho popsal jako „*přihlouple se usmívajícího měkkýše, který přijel s dvěma kufry plnými tablet paracodinu a vypadal spíše jako obchodník s léky*“.⁶² Proto ho museli lékaři nejprve naučit žít bez drog a postupně mu podávali stále nižší dávky tablet. Německý vězeňský lékař dr. Ludwig Pflücker přiznal, že poznání toho, že druhý nejmocnější muž ve státě žil a rozhodoval pod vlivem drog, pro něj bylo hořké.⁶³ Göring se mu přiznal, že už prodělal dvě odvykací kúry, ale vždycky je přerušil. Zde ale už nebyl v pozici nacistického pohlavára, takže neměl příliš na výběr. Odvykací kúra měla úspěch, Göringovi se vrátila jasná mysl i energie a během procesu zhubl o 50 kilogramů. U soudu vypadal i podle svých spoluvězňů nejlépe za dlouhá léta.

Specifický případ představoval Julius Streicher. Jeho vlastní obhájce si nebyl jist, jestli jeho zuřivý antisemitismus není důsledkem Streicherovy duševní choroby. Proto byl ještě před začátkem procesu podroben vyšetření. Lékaři došli k závěru, že trpí neurotickou posedlostí, ale šílený není. Tato posedlost se projevovala tím, že každému, kdo ho navštívil v cele, přednášel o židovském problému (včetně psychiatrů, kteří ho vyšetřovali) a považoval se za odborníka v oblasti antisemitismu. Ještě před začátkem procesu se všichni podrobili testu inteligence. Největší IQ naměřili Schachtovi (143), kterého následovali Seyss-Inquart (141) a Göring s Dönitzem (138). Nejhuře dopadl Streicher (106). Bylo zjištěno, že kromě Streichera mají všichni minimálně nadprůměrnou inteligenci. Schachta, který se považoval za nejchytřejšího z vězňů, výsledek pochopitelně potěšil.

4.1 První sebevražda

Nejhůře snášel uvěznění Robert Ley. Excentrický a labilní vůdce DAF (Německé pracovní fronty), který byl v posledních letech války závislý na alkoholu, byl v cele velmi rozrušený a pobouřený, že je považován za válečného zločince. Dal by

⁶² GILBERT, s. 16

⁶³ HEYDECKER, LEEB, s. 135

přednost okamžitému zastřelení před soudem. 23. 10. 1945 doslova uvedl: „*Postavte nás k stěně a postřílejte nás. Tak dobře – vy jste vítězi. Ale proč mně vlečete před tento tribunál jako nějakého zločince?*“⁶⁴

Za dva dny byl nalezen oběšený v cele. V dopise na rozloučenou uvedl, že už nemohl dál snášet takovou potupu. Zpráva o jeho smrti začala ve věznicí kolovat úmyslně až na několik dnů. Dne 29. října se tato zpráva dostala ke Göringovi, který Leye nijak zvlášť nelitoval. Zastával názor, že kdyby Ley nebyl ve vězení, beztak by se brzy upil k smrti, protože v posledních letech stále více propadal alkoholu. Podobně neutrálně a lhostejně reagovali i ostatní s výjimkou Streichera. Ley byl totiž jediný, kdo se s ním byl ve vězení ochoten bavit (což bylo zřejmě z toho důvodu, že oba patřili k největším antisemitům mezi představiteli Třetí říše), a také nutil ještě coby velitel DAF své dělníky odebírat *Der Stürmer*. I on však považoval akt sebevraždy za zbabělost.⁶⁵

Vedoucí věznic po této události logicky přistoupil na ještě přísnější režim. Před Leyovou sebevraždou měl každý dozorce na starost čtyři cely. Každou celu pozoroval 15 vteřin a dalších 15 vteřin mu trvalo, než se vrátil k první cele. Těchto 75 vteřin stačilo k tomu, aby si Ley zhotovil metr a půl dlouhý provaz a v dalších nehlídaných okamžicích pověsil provaz se smyčkou na splachovací rouru, strčil hlavu do smyčky a vsedě se oběsil.⁶⁶ Od 25. října se každý dozorce staral o jedinou celu. Vězňům byly odebrány tkaničky od bot, vázanky, pásky, a jejich původní psací stoly byly vyměněny za rozviklané, aby neudržely váhu vězňů v případě, že by se o sebevraždou pokusil někdo další.⁶⁷

4.2 Těžce nemocný obžalovaný

V posledních týdnech před začátkem procesu se rozhodovalo o osudu dalšího z odsouzených. Gustav Krupp von Bohlen und Halbach měl být v Norimberku symbolicky obviněn jako zástupce německého zbrojního průmyslu. Obžalovací spis ho vinil z toho, že podporoval nacisty při převzetí moci a při přípravě na válku, že se

⁶⁴ GILBERT, s. 12

⁶⁵ Tamtéž, s. 13

⁶⁶ EČER, s. 146

⁶⁷ THACKER, s. 186

účastnil plánování útočných válek, a že schvaloval a prováděl zločiny proti lidskosti, zejména pak vykořisťování a zneužívání lidí pro práci při vedení útočných válek.⁶⁸ V době před plánovaným začátkem procesu však Krupp trpěl pokročilou aterosklerózou (kornatěním cév), byl upoután na lůžko a odkázán na péči zdravotních sester. Jeho rodinný lékař dr. Otto Gerke, navíc vydal osvědčení, podle kterého Krupp trpěl i motorickou afázií (potíže s mluvením), byl naprosto apatický a nemohl chodit, ba dokonce ani stát. V žádném případě tak podle něj nebyl schopen jakéhokoli rozhovoru, natož pak výslechu. Americký chirurg Chesnut ze 42. dělostřelecké divize všechny tyto údaje potvrdil a dodal, že Krupp pravděpodobně ani nechápe, co se kolem něj děje, a převoz na jiné místo mohl znamenat ohrožení jeho života. Kruppův advokát tak podal žádost o zastavení procesu vůči jeho klientovi.

Ale Robert Jackson byl neoblomný, poukázal na Kruppův vliv v Třetí říši, na jeho projevy podporující Hitlera i na stále stoupající zisky, které mu generovaly vyzbrojování německé armády.⁶⁹ Nakonec učinil soud ještě jeden pokus: pověřil mezinárodní komisi lékařů, aby Kruppa, kterému v té době bylo už 75 let, ještě jednou vyšetřila. K vyšetření došlo 6. listopadu. Komise ale pouze potvrdila předchozí závěry. Jackson se stále nehodlal vzdát, a navrhoval, aby byl souzen v nepřítomnosti, nebo aby na lavici obžalovaných usedl jeho syn Alfried. Ale i tyto varianty byly smeteny ze stolu a několik dní před začátkem procesu bylo rozhodnuto. Kruppovo místo na lavici obžalovaných zůstalo prázdné. Alfried Krupp byl ale souzen v jednom z menších procesů v roce 1948 a odsouzen na 12 let. Byl ale propuštěn už v roce 1953.⁷⁰ Jeho otec zemřel po dlouhé nemoci 16. ledna 1950.

V předvečer zahájení procesu doručil britský armádní důstojník Airey Neave, kterého doprovázel Andrus, jednotlivým obžalovaným do cely obvinění. Ta vyjadřovala záměr soudního tribunálu, jehož úkolem bylo soudit a potrestat obžalované za jednotlivé zločiny i za účast na „společném plánu nacistické agrese a tyranie.“⁷¹

⁶⁸ HEYDECKER, LEEB, s. 140

⁶⁹ HEYDECKER, LEEB, s. 141

⁷⁰ ROLAND, s. 201

⁷¹ THACKER, s. 187

5. Průběh procesu

5.1. Anglo-americká obžaloba

Dne 20. listopadu dopoledne byl proces zahájen. Jako hlavní žalobci zastupovali obžalobu: za USA Robert Jackson, za Velkou Británii sir Hartley Shawcross, za Francii François de Menthon⁷² a za SSSR Roman Ruděnko. Každou zemi dále zastupovali dva soudci. Za USA to byli Francis Biddle a John Parker, za Velkou Británii Norman Birkett a Geoffrey Lawrence, za Francii Henri Donnedieu de Vabres a Robert Falco a za SSSR Iona Nikitičenko a Alexandr Volčkov.⁷³ Svou část obžaloby měli na starost Velká Británie a USA. Na úvod bylo čteno obvinění, které mělo cca 25 tisíc slov a jeho předčítání zabralo celý úvodní den procesu.

O polední přestávce se setkali všichni obžalovaní poprvé od uvěznění. Druhý den měli krátkou větou odpovědět na otázku, zda se cítí být vinni ze spáchání zločinů, za které jsou souzeni. Po úvodních problémech (Göring chtěl začít určitým prohlášením a Hess odpověděl, že se cítí vinný pouze před Bohem)⁷⁴ se všichni drželi stanov a všichni bez výjimky na otázku odpověděli záporně. Jackson kontroval tím, že důkazy o své vině podají sami obžalovaní. A to svými dokumenty, které pečlivě uchovávali, ať už v písemné, zvukové nebo filmové podobě.⁷⁵ Popisoval, jak se strana chopila moci pomocí padouchů z úderných jednotek (myšleno SA), kteří terorizovali a umlčovali demokratickou opozici, jak Hitler využil požáru Říšského sněmu k posílení svých pravomocí a pronásledování církví. Po přestávce byla soustředěna pozornost na zločiny vůči Židům, pogromy na východní frontě a na „vědecké experimenty“ v koncentračních táborech. V závěru své řeči shrnul morální a právní aspekty procesu a prohlásil, že skutečný žalující při tomto procesu je civilizace. Zdůraznil obrovskou odpovědnost soudního dvora a prohlásil, že „bezpráví, které se pokusíme odsoudit a potrestat, bylo natolik promyšlené, zhoubné a ničivé, že není možné, aby je civilizace tolerovala, neboť jeho další zopakování by nepřežila.“⁷⁶ Z obžalovaných nebyl od začátku procesu přítomný Kaltenbrunner, který byl nemocný a procesu se účastnil až od 10. prosince. V ideální kondici nebyl ani Fritzsche. Ten byl hned první den procesu tak bledý, že se

⁷² De Menthon ovšem zároveň plnil ve Francii funkci ministra spravedlnosti. Proto ho v průběhu procesu nahradil Auguste Champetier de Ribes

⁷³ UHLÍŘ, s. 194

⁷⁴ *Norimberský proces: sborník materiálů. Díl první*, s. 131

⁷⁵ KOCOUREK, Rostislav, *Svět žaluje v Norimberku*, Praha 1946, s. 21

⁷⁶ THACKER, s. 188

Andrus bál o jeho zdravotní stav. Říkal, že se necítí vinný podle obžaloby, ale cítí vinu a hanbu za to, že se nechal oklamat. Dne 26. listopadu byl předčítán Hossbachův protokol (pojmenován podle německého generála, který projev zapisoval). V něm je zachycený Hitlerův projev z listopadu 1937, ve kterém načrtnul své útočné expanzivní plány před několika lidmi (z obžalovaných to byli Göring, Raeder a von Neurath). Mnozí byli takovým dokumentem překvapeni. Například Jodl prý v tom čase neměl o ničem podobném tušení. Ale překvapilo ho, jak Hitler přecenil význam Itálie. Baldur von Schirach projev nazval „koncentrovaným politickým šílenstvím.“⁷⁷

Jeden ze stěžejních dnů procesu přišel 29. listopadu. Jacksonův asistent James Donovan totiž ohlásil promítání dokumentárního filmu o koncentračních táborech, ve kterém byly záběry amerických vojsk poté, co postoupili na frontě tak daleko, že nacházeli koncentrační tábory. Před promítáním se četla místopřísežná prohlášení kameramanů a režisérů, aby se vyloučila jakákoli manipulace nebo účelový selektivní výběr dokumentů.⁷⁸ Bylo to poprvé, kdy se veřejnost dozvěděla o těchto táborech a o hrůzách, které se zde děly. Obhájci nebyli nijak překvapeni, protože se s dokumentem seznámili již před dvěma dny. Reakce vězňů byly různorodé. Na většině obžalovaných, alespoň na první pohled, nebylo znát žádné zvláštní pohnutí. Walter Funk a Hans Fritzsche se ovšem nedokázali s krutými záběry na podvyživené vězně a hromady mrtvých těl vyrovnat a rozplakali se.⁷⁹ Frank také neměl daleko k slzám. Někteří, i když s klidným výrazem, zase nedokázali pozorovat celý dokument. Večer ve svých celách byli kritičtější. Joachim von Ribbentrop byl zděšený, ale zároveň zmatený. Nedokázal pochopit, že by k tomu všemu dal Hitler, nebo Himmler rozkaz. Speer byl rozhodnutý přiznat kolektivní zodpovědnost stranického vedení a očistit tak německý národ od viny. Funk, který se neudržel už v soudní síni, dokázal na otázku, jak na něj zapůsobil film odpovědět pouze jedním slovem: „Strašné“. Papen se nedíval, nedokázal prý vidět potupu Německa.⁸⁰ Rosenberg film označil jednoduše za hrozný.

Nabitý událostmi byl i následující den. Dopoledne vystoupil jako první svědek celého procesu generál Erwin von Lahousen, nejvyšší žijící člen Abwehru (vojenské zpravodajské služby). Jeho výpověď přítomné nacisty šokovala. Poprvé slyšeli o odporu k říši uvnitř Abwehru a zároveň slyšeli jednoho z vlastních generálů usvědčovat Hitlera

⁷⁷ GILBERT, s.52

⁷⁸ ROLAND, s. 99

⁷⁹ THACKER, s. 188

⁸⁰ GILBERT, s. 58

z agrese. Lahousen líčil svou účast v podzemním hnutí ve zpravodajské službě pod vedením svého šéfa, admirála Canarise (který byl oběšen 9. dubna 1945 v koncentračním táboře Flossenburg). Štáb Abwehru popsal jako hnízdo spiklenců rozdělenou na dvě části. První se pouze omezovala na sabotování nekrutějších příkazů. Druhá skupina, soustředěná kolem plukovníka Hanse Ostera, osnovala státní převrat.⁸¹ Dále odhalil pozadí fingovaného útoku na Gliwický vysílač, který nacisté (konkrétně Himmler) zinscenovali jako důkaz polské agrese a na základě něhož rozpoutali 2. světovou válku. O přestávce Göring zuřil a vyčítal si, že na Lahousena v čistkách po atentátu z 20. července nedošlo. Odpoledne všechny překvapil Hess. Jeho obhájce, dr. Rohrscheidt, snažil přesvědčit soud, že jeho klient se není schopen obhajovat, protože ztratil paměť. Za pár hodin ale Hess prohlásil, že ztrátu paměti pouze předstíral, a to i před svým advokátem. Ve skutečnosti je prý pouze mírně oslabena jeho schopnost soustředit se, což potvrdila návštěva lékařů v jeho cele v tentýž den.⁸² Další den tuto novinu sdělili ostatním obžalovaným. Göring se smál a měl radost z toho, jakým způsobem se Hessovi povedlo všechny napálit. Stejně pocity měl i Hess, který se stal nakrátko středem pozornosti. 11. prosince se promítaly filmy z období, kdy se nacisté dostali k moci. To u lavice obžalovaných vyvolalo jakousi nostalgickou náladu. Dokonce ani Schacht nebo Fritzsche, kteří od začátku procesu vystupovali striktně proti nacismu, se neubránili pohnutí. Pokračovalo se filmy o tom, jak Hitler budoval svou vojenskou mašinérii, což při záběrech na Luftwaffe a námořnictvo zaujalo především Göringa, resp. Dönitze.

Tyto nostalgické a idylické vzpomínky ovšem rychle vzaly za své, když byly v následujících dnech předkládány důkazy o dalších masakrech. Například o vyhladovění a vraždění Židů z Polska a zničení varšavského ghetta. Obžaloba předčítala pasáže z deníku Hanse Franka, kde se doslova psalo: *„Že odsuzujeme 1 200 000 Židů k smrti hladem, to poznamenávám jen na okraj. V případě, kdyby Židé hlady nepomřeli, je samozřejmé, že to bude mít za následek urychlení protizidovských opatření“*.⁸³ Od 17. prosince, tedy poslední čtyři dny před vánoční přestávkou, obžaloba přednesla důkazy o tom, že šest nacistických organizací toho má na svědomí tolik, že mohou být soudem prohlášeny za organizace zločinecké. Konkrétně se jednalo o:

⁸¹ DELPLA, s. 110

⁸² GILBERT, s. 61

⁸³ Tamtéž, s. 77

1. všechny hodnosti SS
2. SA
3. říšská vláda
4. sbor politických vedoucích NSDAP
5. Gestapo
6. generální štáb a vrchní velitelství německé branné moci⁸⁴

Po vánoční přestávce proces pokračoval od 3. ledna 1946, kdy vypovídal jako svědek bývalý člen SS a šéf Einsatzgruppe D⁸⁵ Otto Ohlendorf, a na světlo se dostaly nové metody na masovou likvidaci Židů. Konkrétně se jednalo o plynové dodávky. Jak Ohlendorf uvedl, všechno probíhalo na přímý Himmlerův rozkaz s pověřením od samotného Hitlera. Göring po výsledku Ohlendorfa označil za zaprodance, aniž by se nějak vyjádřil k jeho svědectví, načež mu oponovali Funk a Frank. To ovšem pro tento den nebylo všechno. Během času, kdy byl Ohlendorf podroben křížovému výslechu, všechny šokoval prostřednictvím svého obhájce Speer. Zeptal se, jestli svědek ví o tom, že se pokusil v únoru 1945 zavraždit Hitlera a odevzdat Himmlera spojencům. To přirozeně vyvolalo mezi obžalovanými velký rozruch. Göring zuřil a sypal na Speera jednu nadávku za druhou. O přestávce pak Göring zastavil Speera a našťavaně se zeptal, co to mělo znamenat a jak mohl narušit jednotu mezi spoluvězni.⁸⁶

Ve stejný den předstoupil před soud český svědek, MUDr. František Bláha. Vypověděl o tom, jak byl od dubna 1941 vězněn v Dachau, kde na něm byly prováděny lékařské pokusy. Například byl infikován tyfem. Poté pracoval v pitevně a na bakteriologickém oddělení. Do Dachau byly pořádány exkurze škol a studentských a ženských spolků. Ukazovali jim pokusné lékařské stanice a oddělení. V jednom se například vězni infikovali malárií, pak je vložili na 24 hodin do ledové vody a pak se je pokoušeli oživovat. V dalším byli vězni pod dozorem a nedostávali napít a najíst ničeho

⁸⁴ KOCOUREK, s. 93

⁸⁵ Jednotky Einsatzgruppen byly nasazené na okupovaných východních územích, kde brutálně likvidovaly „nežádoucí osoby“, tedy především židovskou populaci.

⁸⁶ GILBERT, s. 111

jiného kromě mořské vody.⁸⁷ V další výpovědi usvědčil několik obžalovaných z návštěvy tábora v Dachau. Konkrétně Fricka, Kaltenbrunnera, Rosenberga, Sauckela a Funka.⁸⁸ Dále podrobně popisoval experimenty v Dachau. Pokusy s ledovou vodou prošlo 300 lidí. Většina zahynula, zbytek přišel o rozum. 175 vězňů podstoupilo operaci jater bez narkózy. Z mrtvých byla většinou stahována kůže, sušena na slunci a rozřezaná podle objednávky tak, aby se hodila na sedla, rukavice, uzdy nebo dámské kabelky. MUDr. Bláha byl prvním svědkem jiné než německé národnosti.

Velké emoce vyvolal 7. ledna výslech ex-generála SS, kterým byl Erich von dem Bach-Zelewski, velitel protipartyzánských jednotek na východní frontě. Ten popisoval, jak SS potlačovala partyzánské hnutí masovými popravami, a citoval Himmlerův výrok, podle kterého „cílem ruského tažení je snížit počet slovanského obyvatelstva o 30 milionů“. Přiznal, že toto vraždění bylo v souladu s nacistickou ideologií, podle které byla slovanská rasa méněcenná. Göring doslova pěníl vzteky a sotva se udržel na svém místě v lavici. A označil svědka za nejkrvavějšího vraha z celé protipartyzánské skupiny. Rudý vzteky byl i Jodl, který řekl, že právě Bacha-Zelewského dával Hitler za vzor jako bojovníka proti partyzánům.⁸⁹ Mnozí další požadovali od svých advokátů, aby ho podrobili křížovému výslechu, aby se dokázala jeho krutost a krvelačnost. Ribbentrop pouze smutně poznamenal, že „*jedni Němci udávají druhé.*“

5.2 Francouzská obžaloba

Od 17. ledna probíhala francouzská část obžaloby. Hlavní žalobce za Francii, Francois de Menthon, ji otevřel obviněním nacistické agrese, která těžce zranila národní hrdost Francie. Národní socialismus označil za zločin proti duchu a za obludné učení, které je doktrínou rasismu, které se vrací zpět k primitivnímu způsobu chápání barbarských kmenů.⁹⁰ Dne 22. ledna byla přednesena obsáhlá a podrobná obžaloba Německa o hospodářském vykořisťování Francie během okupace, jež mělo za následek finanční úpadek země. Člen francouzské delegace Pierre Mounier 7. února uzavřel francouzskou část obžaloby shrnutím Rosenbergovy úlohy, kdy útočil na jeho

⁸⁷ KOCOUREK, s. 121

⁸⁸ Tamtéž, s. 158

⁸⁹ POLTORAK, s. 126

⁹⁰ GILBERT, s. 133

„protivědecké tmářství“ a „novopohanství“. Dále se pak zabýval Sauckelovou a Speerovou úlohou při najímání a odvlékání Francouzů na nucené práce. Hovořil také o tom, jak Göring ve Francii doslova raboval umělecké sbírky a že v letectvu povolil pokusy s lidskými mozky.⁹¹ Fritzsche se Speerem podotkli, že Göring nakradené umělecké skvosty dokonce prodával dál a že mu takové jednání přitížilo v očích Němců. Ve stejný den pak byly ještě vzneseny důkazy proti Hessovi, kde se popisoval mimo jiné jeho let do VB a důvod tohoto činu. Ostatní obžalovaní se zčásti styděli a zčásti bavili nad takovýmto naivním gestem. Zejména zkušený diplomaté von Papen a von Neurath byli zoufalí nad tím, že něco takového mohl provést někdejší führerův zástupce a Funk podotkl, že to je důkaz, jak nezodpovědní lidé vládli Německu.

5.3 Sovětská obžaloba

Sovětská část obžaloby začala vzápětí po konci francouzské části 8. února. Šéf sovětské obžaloby generál Roman Ruděnko ji začal s vášnivým odsouzením nacismu a nastolení teroru v okupovaných zemích. Göring s Hessem odložili sluchátka s překladem, aby demonstrovali, že projev netřeba poslouchat. Göring to vysvětlil tím, že věděl, co bude na programu, ale překvapilo ho, že Ruděnko ve své řeči vzpomenu i Polsko. Považoval to za hanebnost, když SSSR zaútočil díky paktu Ribbentrop-Molotov na Polsko jen o pár týdnů později, než Třetí Říše. Hess prý neposlouchal proto, že nemusí poslouchat, jak cizinci hanobí jeho vlast.⁹²

Hned na začátku své obžaloby měli Sověti připraveného velmi zajímavého svědka, když 11. února svědčil u soudu generál Friedrich Paulus, který byl v sovětském zajetí od té doby, co v lednu 1943 kapituloval jako velitel 6. armády v bitvě u Stalingradu. Uvedl, že Německo připravovalo útok proti SSSR přinejmenším od 3. září 1940 a porušilo tak smlouvu o neútočení. Obvinil též Hitlera z nezodpovědné politiky a Keitela, Jodla a Göringa označil za spoluviníky, což jmenované řádně rozzuřilo. Zatímco Göring křičel na Pauluse, že je zrádce a Keitel se radil se svým obhájcem, část obviněných s Paulusem sympatizovala. Následující den byl Paulus podroben křížovému výslechu a ocitl pod palbou otázek hned devíti obhájců, což bylo výrazně více, než u

⁹¹ GILBERT, s. 141

⁹² Tamtéž, s. 145

jiných svědků.⁹³ Po několikadenním rutinním předčítání německých zločinů přišlo 19. února na řadu další promítání dokumentárních filmů o německých zločinech, kde bylo možno vidět celé hektary mrtvol válečných zajatců z SSSR, ukazovali nástroje na mučení, zmrzačená těla, znásilněné a zavražděné ženy, těla visící na lampách, koše plné lidských hlav a mimo jiné i vypálení Lidic.

Dne 27. února 1946 ráno sovětský žalobce, plukovník Lev Smirnov na základě dokumentů popisoval pokusy, které se prováděly na věznicích v koncentračních táborech. Přeživší žena z Osvětimi vypověděla, že pokud se v koncentračním táboře narodilo dítě, hned ho sebrali a nikdo ho už nikdy neviděl. Když pokračovala, jak v roce 1944 házeli židovské děti zaživa do pece krematoria, většina obžalovaných sklonila hlavy.⁹⁴ Odpoledne se ale veřejnost dočkala dalšího odhalení. Plukovník Smirnov informoval soud, že chce předložit důkazy o vyhlazovacích táborech. Tyto tábory prý nebylo možno ani označit za koncentrační, protože ti, kteří byli na takové místo přivezení, zřídka přežili déle, než dvě hodiny. Předvolal proto jednoho z mála přeživších vězňů z tábora Treblinka, Samuela Rajzmana. Ten dosvědčil, že v plynových komorách zahynulo denně 10 – 12 tisíc Židů, a většina jen pár minut po příjezdu do tábora. Odhadoval, že celkem byl zavražděn milion lidí.⁹⁵ Po těchto svědectvích se Dönitzův obhájce zeptal svého klienta, jestli o tom opravdu nikdo nic nevěděl. Odpovědí mu byl pouze smutný úsměv.⁹⁶

5.4 Chování obžalovaných a vzájemné vztahy mezi nimi

Již od doby, kdy byli obžalování dopravováni do Norimberku, bylo patrné jejich rozdělení na několik skupin. Někteří, konkrétně Hans Fritzsche, Hans Frank, Baldur von Schirach a Albert Speer, působili dojemem, že si uvědomují svou vinu. Navíc kritizovali Hitlera a další nacistické politiky nejen při soukromých rozhovorech, ale i mezi ostatními vězni. Frank pronesl v dubnu 1946 často citovaný výrok, že „ani po tisíci letech nebude vina Německa smazána.“⁹⁷ Naopak Hermann Göring, Julius Streicher nebo Joachim von Ribbentrop nepůsobili nějak lítostivým dojemem a snažili se Hitlera

⁹³ DELPLA, s. 141

⁹⁴ GILBERT, s. 182

⁹⁵ THACKER, s. 190

⁹⁶ DELPLA, s. 150

⁹⁷ THACKER, s. 198

nadále obhajovat. Göring se od počátku procesu snažil vystupovat jako vůdce obviněných a snažil se udržet jednotný názor napříč celou lavicí obžalovaných, což se mu postupem času přestávalo dařit. Aby byl Göringův vliv na ostatní co možná nejmenší, rozhodli se dozorci ve spolupráci se soudními psychology zpřísnit pravidla ve věznici s platností od 15. února. Vězni se spolu mohli bavit pouze před soudem, během procházek museli být odděleni a při obědě se rozdělili do šesti jídelen, zatímco předtím obědvali všichni spolu.⁹⁸ Bylo vytvořeno pět skupin po čtyřech a šestou skupinu tvořil pouze Göring, který měl jídelnu sám pro sebe.

Pozoruhodné byly některé vztahy mezi vězni. Julius Streicher jako kdyby ostatní odpuzoval. Vzhledem k nechutným článkům, které vydával ve svém časopisu *Der Stürmer* po více než 20 let, se nelze příliš divit tomu, že pro ostatní nebyl ideálním společníkem. Walter Funk říkal, že byl dostatečně potrestán už tím, že během procesu musí vedle Streichera sedět.⁹⁹ Albert Speer budil díky svému přiznání viny a odsouzení nacismu rozporuplné reakce. Především s Göringem k sobě chovali značné antipatie. Přátelské vztahy spolu udržovali vojáci Keitel a Jodl, nebo diplomaté von Neurath a von Papen.

⁹⁸ DELPLA, s. 146

⁹⁹ KOCOUREK, s. 90

6. Obhajoba ze strany obžalovaných

Od 8. března byly na programu po několik měsíců obhajoby ze strany obžalovaných. Jako první se svou obhajobou předstoupil Göring. Jeho první svědek, pobočník Bodenschatz, se snažil vylíčit Göringa jako mírumilovného člověka, jenž chtěl v roce 1939 zabránit válce (bez vědomí Hitlera a von Ribbentopa) a mnoho přátel dostal z koncentračních táborů. V křížovém výsledku pak ale touto výpovědí otrásl hlavní žalobce Jackson, který poukázal na to, že Göring věděl o neoprávněných vězňených v koncentračních táborech, stejně tak jako o plánech na agresivní válku. Příliš mu nepomohl ani lord Halifax, britský ministr zahraničí v době mnichovské krize. Halifax při výslechu uvedl, že mu Göring už v listopadu 1937 sdělil, že Německo má v plánu prosadit připojení Rakouska a Sudet k Říši.¹⁰⁰ Při polední přestávce projevovali ostatní zlomyslné uspokojení nad tím, jak Jackson dokázal hned prvního svědka dostat do úzkých a několik jich uznalo velké schopnosti Roberta Jacksona. Zároveň ale von Papen, Dönitz a Schacht vyjádřili určité obavy z křížových výsledků a shodli se, že nejlepší bude odpovídat bez jakýchkoli poznámek a mluvit pravdu. Ovšem za pár dní uznali, že se Göring při svém hájení drží velmi dobře, byli překvapeni, jak dobře a střízlivě působí a von Papen uvedl, že to je stejný Göring jako v prvních letech nacistické vlády. Nebylo pochyb, že odvykácí kúra ve vězení Göringovi skutečně mimořádně prospěla. Před soudem se opravdu hájil velmi obratně a několikrát přivedl soudce do nepříjemných situací.¹⁰¹ Speer, který byl jinak ve vězení úhlavním nepřítelem Göringa, dokonce uvedl, že ho jeho řeč před soudem proti jeho vůli dojala.

Zvýšenou pozornost v těchto dnech věnoval psycholog Gilbert dvěma vězňům, kteří vykazovali zhoršený zdravotní stav. Ribbentropův advokát měl obavy o jeho zdravotní stav a Gilbert se domníval, že se pomalu blíží nervovému zhroucení. Druhým „potížístou“ byl Hess, jehož paměť opět začala vypovídat službu. Když mu oznámili, že významný geopolitik Haushofer, který ho údajně inspiroval k cestě do Anglie, spáchal se svou ženou sebevraždu, vzpomněl si pouze na to, že měl svědčit v jeho prospěch. Dokonce zapomněl i na své problémy s pamětí na začátku procesu.¹⁰²

Dne 19. března vystoupil Göringův hlavní svědek, švédský inženýr Dahlerus., který začal vypovídat, jak dělal Göringovi zprostředkovatele. Göring se prý snažil

¹⁰⁰ EČER, *Norimberský soud*, s. 225

¹⁰¹ UHLÍŘ, s. 195

¹⁰² GILBERT, s. 204

dospět k dohodě s Anglií, aby se zabránilo válce s Polskem. Výpověď však spíš dokázala Hitlerovu posedlost válkou, a byla zde i otázka, proč nevyjednával ministr zahraničí, tedy Ribbentrop, pokud se Třetí Říše opravdu chtěla vyhnout válce. To opět nenechalo chladnými zkušené diplomaty Papena a Neuratha, kteří to, že mír měl místo nich zprostředkovat švédský obchodník, označili za diletantismus, který nemá obdoby. Odpoledne se pak pod křížovým výsledkem, který vedl sir David Maxwell-Fyfe, celá obhajoba zhroutila a svědek nakonec poukázal na pokrytectví tohoto gesta a nakonec vypověděl, že ho Göring varoval před Ribbentropem, který chtěl tyto jednání sabotovat a dokonce zařídít, aby se s Dahlerusem zřítilo letadlo. Takové odhalení Göring určitě nepřipravoval, protože v lavici obžalovaných zuřil. Následující den Jackson podrobil Göringa křížovému výslechu. Nakonec se mu povedlo dokázat, že je zodpovědný za uplatňování antisemitských zákonů, ačkoliv Göring tvrdil, že se snažil zmírnit řešení židovské otázky. Musel se přiznat, že měl podíl na likvidaci židovského majetku, že jako předseda říšského sněmu vyhlásil Norimberské zákony nebo že dal Heydrichovi a Himmlerovi příkaz k odstranění Židů z německého hospodářského života. Řeč přišla i na jeho ohromnou uměleckou sbírku, kterou si Göring nakradl po celé Evropě. Göring tvrdil, že tuto uměleckou sbírku shromažďoval pro budoucí kulturní potřeby státu. Ostatní vězni se ale shodli, že je velmi trapné, že si jeden z vedoucích nacistů nashromáždil poklady v hodnotě 50 milionů marek, zatímco obyčejní Němci byli vyzýváni, aby přinášeli oběti svým ideálům.¹⁰³ Jeden z úředníků německé vojenské správy v Paříži hlásil, že „vlak říšského maršála Göringa sestával z pětadvaceti vagónů naplněných vzácnými uměleckými předměty“.¹⁰⁴ Na konci své obhajoby byl spokojený. Podle svého názoru se držel dobře, přestože stál úplně sám proti nejlepším právníkům čtyř zemí. Očekával, že sovětská obžaloba se bude soustředit především na něj, protože právě on byl nejzarytější odpůrcem bolševismu a ještě coby policejní šéf Pruska dal zatknout tisíce komunistů.

Po ostře sledované bitvě nejvýznamnějšího dosud žijícího nacisty se soudním tribunálem přišla na řadu nejkratší obhajoba celého procesu. Po Göringovi se měl hájit Rudolf Hess, ale ten se rozhodl, že nebude vypovídat, protože se vzhledem ke své chatrné paměti nechtěl dostat do situace, že by nebyl schopen odpovídat na otázky obžaloby. Jediným důležitým svědkem byl bývalý nacistický politik Ernst Bohle, který

¹⁰³ GILBERT, s. 214

¹⁰⁴ POLTORAK, s. 198

se snažil přesvědčit soud, že organizace Němců v zahraničí (*Auslandsorganisation*)¹⁰⁵ nebyla pátou kolonou. Britská obžaloba ovšem toto tvrzení rozmetala a donutila Bohleho k přiznání, že mu tato organizace posílala zprávy o událostech v zahraničí v době míru a podporovali okupanty při vstupu na dobytá území. Dopoledne 26. března, dva dny od začátku obhajoby, jí Hessův obhájce dr. Seidl uzavřel s tím, že jeho klient nebude vypovídat. Jako oficiální důvod uvedl to, že Hess neuznává kompetenci soudu.¹⁰⁶

Poté už se dostalo na Ribbentropa. Jako první svědek v jeho obhajobě vystupoval jeho bývalý tajemník Gustav von Steengracht. Sice hovořil ve prospěch Ribbentropa, zároveň ale podal svědectví o zmatcích v úřadech, věnujících se zahraničním záležitostem. Těch prý existovalo v celém Německu přibližně třicet, takže docházelo k neustálým kompetenčním sporům a Ribbentrop se spíše než zahraniční politice věnoval řešení těchto byrokratických otázek. Nejvyšší státní úředníci se podle něj hádali mezi sebou a celá vláda byla v rozkladu.¹⁰⁷ Tento svědek a způsob Ribbentropovi obhajoby vyvolal na lavici obžaloby pohrdavé reakce. Jenže sám Ribbentrop a jeho advokát řekli, že jejich svědek nevypovídal podle plánu. Ostatní tím pouze utvrdil v pohrdavém postoji ke své osobě. Göring jeho obhajobu označil za fiasko. Ani ostatní k němu příliš respektu neměli, například Schacht ho označil za „ztrřestěného idiota“, Frank za „nevzdělance“ a von Papen za „diletanta“.¹⁰⁸ Ribbentrop během své obhajoby působil unaveně a rezignovaně. Během své výpovědi byl několikrát napomenut, aby mluvil k věci. Při křížovém výslechu si také nepočínal zrovna nejlépe. Protiřekl si, vyhýbal se přímým odpovědím a nesouvisle argumentoval. Odmítal, že by před obsazováním zbytku Československa vyvíjeli s Hitlerem přehnaný nátlak na prezidenta Emila Háchu. Tvrdil, že chtěl zachránit mír, i když italskému ministrovi zahraničí na začátku války odpověděl na otázku, co vlastně Němci chtějí, jednoznačně: „My chceme válku.“¹⁰⁹

Od 3. dubna začal svou obhajobu Keitela. Na úvod (jako už několikrát během procesu) mluvil o tom, že si jako voják snažil celých 44 let v armádě plnit svoje povinnosti a rozkazy z vyšších míst. Před sovětským žalobcem Ruděnkem se hájil tím,

¹⁰⁵ Agentura NSDAP pověřená dohledem nad životem Němců v cizích zemích

¹⁰⁶ GILBERT, s. 227

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 228

¹⁰⁸ POLTORAK, s. 209

¹⁰⁹ EČER, *Norimberský soud*, s. 228

že v Rudé Armádě by také nemohli působit generálové, kteří by nebyli bezvýhradně věrní Stalinovi.¹¹⁰ Dále hovořil o tom, že nesouhlasil s útokem na Polsko a překvapilo ho, jak moc byl v této záležitosti západ pasivní. Snažil se soudu vysvětlit, že měl v kompetenci pouze řízení táborů pro válečné zajatce a dozor nad těmito tábory. Hitlera považoval Keitel za největšího válečníka všech dob, a proto mu nebyl schopný nijak výrazně oponovat.¹¹¹ Mezi obžalovanými se povětšinou těšil značnému respektu. Dönitz s Papenem ho označili za čestného člověka. Při výslechu, který vedl plukovník Amen, byl ovšem podroben kritice kvůli vraždám zajatců, represemi proti rodinám, jejichž členové bojovali na straně Spojenců, vraždění uprchlých vězňů a dalších porušení mezinárodního práva. Keitel se k těmto zločinům přiznal. Po křížovém výslechu řekl, že jediné co může dělat, je vypovídat o věcech tak, jak ve skutečnosti byly a nechce svalovat vinu na podřízené a popírat vlastní zodpovědnost.

Po Keitelovi přišel na řadu Ernst Kaltenbrunner. Jeho obhájce dr. Kaufmann začal obhajobu písemným prohlášením dvou úředníků Gestapa, kteří prohlašovali, že nebyl Himmlerovou pravou rukou, ale druhořadým mužem v jeho stínu, protože Himmler nechtěl vedle sebe mocného rivala, jakým byl Heydrich. Sám Kaltenbrunner tvrdil, že o koncentračních táborech nevěděl, protože se věnoval pouze zpravodajské službě. Ale ještě ten samý den předložila obžaloba písemné dokumenty těch samých úředníků, kde naopak stálo, že Kaltenbrunner byl zodpovědný za předávání rozkazů k vyhlazování Židů. I během křížového výslechu se i přes všemožné důkazy snažil všechna obvinění popírat, což Raeder, Dönitz a Seyss-Inquart označili za velmi hloupou taktiku.¹¹²

6.1 Důležitý svědek

V té době už přebýval v norimberské věznici několik dní člověk, který v tomto procesu plnil pouze funkci velmi důležitého svědka. Byl to Rudolf Höss, bývalý šéf koncentračního tábora v Osvětimi. Mezi souzené v Norimberku nepatřil, protože se nějaký čas skrýval a dopaden byl až 11. března 1946, kdy už byl proces dávno v běhu. K soudu se dostal 15. dubna. Přiznal, že pod jeho velením (od května 1940 do prosince

¹¹⁰ DELPLA, s. 172

¹¹¹ UHLÍŘ, s. 195

¹¹² GILBERT, s. 263

1943) nalezlo v Osvětimi smrt cca 2,5 milionů Židů. Na otázku, jak to bylo technicky možné, celkem ochotně popsal vyhlazovací systém. V Osvětimi bylo šest vyhlazovacích komor. Do dvou se vešlo 2 000 lidí, do ostatních 1 500 lidí, tedy 10 000 lidí denně. Náročnější než zavraždění těchto lidí bylo jejich spalování. Do plynových komor byli posláni většinou ženy a děti, práceschopní byli posíláni na různé práce. Lékařské pokusy se podle něj prováděly v různých táborech. V Osvětimi se prováděly pokusy se sterilizací, což měli na starost profesor Klaubert a dr. Schumann, a pokusy s dvojčaty, které měl na starost dr. Josef Mengele.¹¹³ Dále byli vězni hromadně nakaženi rakovinou, tyfem nebo malárií. Jemu osobně prý v létě 1941 zavolal Himmler s tím, že Hitler vydal rozkaz na konečné řešení židovské otázky a jako cíl pro tento úkol byla vybraná Osvětim. Höss byl pověřen vedením a správou tamního tábora. Vykonání tohoto úkolu považoval za nevyhnutelné dle rozkazu a rozsah celé věci si uvědomil až později. Stejně tak jako důsledky, kdy soud a následný rozsudek smrti považoval za jisté. To všechno vyprávěl klidným, apatickým tónem. Mluvil o tom, že členové SS žili v jiném světě a nepřemýšleli o tom, proč mají vykonávat tak hrůzné rozkazy. Považovali za samozřejmé, že za všechno špatné mohou Židé, protože se s tím setkávali všude. Svě antisemitské názory prý čerpal z několika zdrojů. Konkrétně četl Rosenbergův *Mýtus dvacátého století*, úvodníky Josepha Goebbelse v časopise *Das Reich*, Hitlerův *Mein Kampf* a k tomu poslechl a přečetl většinu vůdcových projevů.¹¹⁴ Díky těmto antisemitským publikacím a projevům byl přesvědčený o tom, že Židé ovládají německý tisk, film, rozhlas a výchovu. Počet zabitých Židů v Osvětimi odhadoval na dva a půl milionu.¹¹⁵

6.2 Pokračování obhajoby

Ve stejný den, kdy vypovídal Höss, začal svou obhajobu Alfred Rosenberg. Ten to ovšem pojal spíš jako obhajobu své filozofie. Obžaloba a dokonce i vlastní obhájce ho museli často přerušovat a připomínat mu, aby hovořil k věci.¹¹⁶ Jeho pojetí nacistické filozofie sice bylo odbornější než u Streichera, ale přesto někteří nacisté jeho spisy pohrdali. Například Goebbels označil jeho *Mýtus 20. století* jako „ideologický

¹¹³ *Norimberský proces: sborník materiálů*, s. 81

¹¹⁴ GILBERT, s. 282

¹¹⁵ THACKER, s. 191

¹¹⁶ GILBERT, s. 272

škvár.“¹¹⁷ Snažil se dokázat, že proti hrůznostem prováděným na východě nemohl moc udělat, i když s nimi nesouhlasil. Ovšem dokumenty, které zástupce americké obžaloby Thomas Dodd použil při křížovém výslechu, tvrdily opak. Z korespondence mezi ním a Martinem Bormannem vyšlo najevo, že oba souhlasí s aplikací nacistické ideologie na Slovany. Sám Rosenberg označoval jako viníky zločinů na východních územích své podřízené. Stejně jako Göring byl viněn z krádeží uměleckých děl. Před soudem se snažil hájit tím, že umělecké předměty v obsazených zemích nekradl, ale pouze shromažďoval, a to nikoliv pro sebe, nýbrž pro národní galerie.¹¹⁸

Od 18. dubna začala obhajoba pro Hanse Franka. Na klíčovou otázku, zda se podílel na vyvraždování Židů, odpověděl kladně. Rýpl si i do Göringa, když konstatoval, že si za války nenašel čas na to, aby si dělal sbírku uměleckých památek. Dále se přiznal k tomu, že zakládal ghetta v Polsku, že ponižoval Židy, nebo že posílal lidi na nucené práce, takže soudci se příliš nemuseli namáhat s dokazováním jeho viny. Někteří obžalovaní oceňovali jeho čestnost, ovšem někteří poukazovali na to, že mu nic jiného než příznání nezbylo, protože odevzdal Američanům své deníky (celkem čítající 42 svazků), které si za války psal.

Po velikonočních svátcích se dostal ke slovu Wilhelm Frick, který si ovšem vůbec nepřipravil vlastní řeč, což mnohé zklamalo. Fritzsche řekl, že jako vedoucí státní představitel by mohl vyjasnit spoustu věcí a Funk dodal, že mu chtěl položit několik otázek. Podle Gilberta si byl Frick jistý, že ho čeká trest smrti, proto nemá na procesu žádný zájem.¹¹⁹ Měl připraveného jediného svědka, kterým byl bývalý pracovník Gestapa Hans Gisevius, který nedlouho před svým výslechem vydal knihu *Bis zum bitteren Ende* (Až k hořkému konci), kde usvědčoval mnohé nacisty z válečných zločinů (z obžalovaných to byli např. Keitel, Kaltenbrunner a především Göring). Byl jediným významným spiklencem zapojeným do příprav atentátu na Hitlera z 20. července, který se dožil konce války. Mezi obžalovanými tak před svědeckou výpovědí přirozeně vládlo napjaté očekávání. A Gisevius očekávání rozhodně nezklamal. Vypověděl, že se Göring zúčastnil budování Gestapa a že Röhmův puč z roku 1934 byl ve skutečnosti pučem Göringa a Himmlera v boji o moc. Do toho přišel Schachtův obhájce s tím, že se Göring snažil přes svého obhájce tohoto svědka zastrašit, což v

¹¹⁷ ROLAND, s. 51

¹¹⁸ EČER, *Norimberský soud*, s. 231

¹¹⁹ GILBERT, s. 296

soudní síni vyvolalo bouři. Po přestávce pak Gisevius vypovídal o dalších detailech kolem Göringa a špinavé zákulisní politiky. Jak trefně poznamenal von Schirach, tak Frickovi jeho svědek nijak zvlášť nepomohl, zatímco Göringovi naopak uškodil. Mimořádně hustou atmosféru dokreslil výstup Göringa, který se na konci snažil o slavnostní projev a odmítal jako první zpátky do věznice. Do výtahu, který tam vedl, ho museli doslova dostrkat.¹²⁰ V následujících dnech Gisevius pokračoval v líčení nacistických zločinů, například brutality SA, která byla předvojem vraždění v koncentračních táborech

Po nečekaně zajímavé obhajobě Fricka se na svou chvíli chystal Julius Streicher. Ten ovšem místo hájení své osoby začal útočit na svého obhájce, jenž nevedl obhajobu podle jeho představ. Obhájce se začal bránit a požádal soud o rozhodnutí, jestli má pokračovat v obhajobě. Soud rozhodl, že ano. Streicher poté zahájil velkolepou řeč, kde sám sebe popisoval jako vyvoleného apoštola antisemitismu a s nadšením popisoval setkání s Hitlerem. Ostatní vězni byli utvrzeni ve svém odporu a pohrdáním Steicherovou osobou. Někteří se smáli tomu, že začal útočit na svého advokáta. Po víkendové přestávce byl Streicher vystaven křížovému výslechu. Popíral, že by se podílel na vyhlazování Židů nebo že by o něm věděl, ale vedoucí jeho výslechu John Griffith-Jones ho usvědčil z toho, že o těchto věcech věděl a podporoval je. Na závěr ještě stačil znovu urazit svého obhájce.

Od 30. dubna dostal možnost hájit se Hjalmar Schacht, který se v úvodu vykreslil jako vlastenecký nacionalista, idealista a demokrat. Hitlera popsal jako politického demagoga a zrádce německých idealistů. Göring ho označil za pokrytce, který převlékl kabát, a ani u některých dalších obviněných Schacht příliš populární nebyl. Zejména vojenskou část lavice obžalovaných mimořádně popudilo, když popíral, že by vědomě pomáhal vyzbrojovat Německo. Velkou nevoli vyvolala jeho věta, že do vlády vstupoval proto, aby nacismus brzdil.¹²¹ Odpůrci Hjalmara Schachta mohli mít při křížovém výslechu prováděným Robertem Jacksonem 2. května radost. Tam totiž začal Jackson dokazovat, že Schacht v čase nástupu nacistů k moci pomáhal straně mnohem víc a mnohem ochotněji, než byl ochoten přiznat. Jackson citoval i z jeho vlastních projevů, a také se mu povedlo dokázat, že Schacht o znovuvyzbrojování Německa věděl. Následující den výslech pokračoval, a Schacht mimo jiné bavil celou soudní síň

¹²⁰ Tamtéž, s. 299

¹²¹ POLTORAK, s. 344

falešným líčením, jak Göring přijímal oficiální návštěvy oblečený jako římský císař Nero v tóze, sandálech, s nalíčenou tváří, rtěnkou a červeně nalakovanými nehty.¹²² Göringa se výpověď Schachta o jeho přijímání návštěv hluboce dotkla.

Karl Dönitz se ke své obhajobě dostal symbolicky 8. května, tedy přesně rok po tom, co jako říšský prezident ukončil druhou světovou válku v Evropě. Ve své obhajobě se zaměřil na to, že jako důstojník musel poslouchat rozkazy a nerozhodovat o tom, jestli je válka agresivní. Rozkazy na vedení ponorkové války prý vydával Erich Raeder. Tvrdil, že Británie porušovala pravidla námořní války právě tak, jako Němci. Při výsledku ovšem byl přinucen přiznat několik věcí, které dosud zamlčel. Například, že dával rozkazy na potápění neozbrojených neutrálních lodí ve válečných zónách. Tato rozhodnutí obhajoval tak, že lodě byly předem varovány, aby v těchto zónách nepluly, a že se jednalo o vojenskou nutnost. Na ostatní obžalované udělal svou obhajobou vesměs velmi dobrý dojem. Soudili, že mluvil jako pravý voják.

Jeho kolega z námořních kruhů Erich Raeder byl na řadě po Dönitzovi a začal tím, že navzdory Versailleské smlouvě muselo Německo budovat loďstvo kvůli hrozící agresi ze strany Polska. Útočné plány proti Polsku a Československu označil za obyčejná bezpečnostní opatření. Vypověděl, že společně s Hitlerem radili Japonsku, aby zaútočilo na Singapur, a odradilo tak USA od vstupu do války, ale že útok na Pearl Harbor byl pro ně velkým překvapením. Důležitým bodem jeho obhajoby bylo prohlášení, které sepsal v ruském zajetí a ve kterém obviňoval například Dönitze a Keitela. Toto prohlášení se původně mělo číst před soudem, ovšem Raederův obhájce proti tomu podal námitku a následující den bylo rozhodnuto, že se předčítat nebude. Obžalovaní ale měli možnost si ho přečíst, a Dönitz z něho byl velmi naštvaný. Uvedl, že o uvolnění do výslužby žádal několikrát, ale Hitler ho i kvůli vzájemným sporům odvolal až v roce 1943.¹²³

Následující dny od 23. května patřily obhajobě von Schiracha. Ten začal tím, že na sebe vzal plnou odpovědnost za výchovu německé mládeže. Hitlerjugend popisoval víceméně jako skautskou organizaci, u které nepřipustil, aby se zúčastnila pogromu v roce 1938 a kde se neprováděl předvojenský výcvik. Připravil si obžalobu Hitlera a antisemitismu. Odvolává se na Hössovu výpověď o Osvětimi, prohlásil, že se jednalo

¹²² GILBERT, s. 320

¹²³ POLTORAK, s. 280

o největší a nejmasovější vraždění v dějinách. A že vrahem nebyl Höss, ale Adolf Hitler. Dodal, že to je zločin, za který se musí stydět každý Němec. Při křížovém výslechu ovšem vyšlo najevo, že Hitlerova mládež se svoji povahou skautskému hnutí nepodobala ani v nejmenším. Pěstovaly se protináboženské tendence a ukázalo se, že se von Schirach dohodl s Himmlerem na náboru do jednotek *Totenkopf*, které byly nasazené v koncentračních táborech, a že jeho úřad dostával každotýdenní zprávy o vyhlazovací činnosti SS.

Dalším v pořadí byl Alfred Jodl, který sám sebe charakterizoval jako člověka s vojenskou krví, bez zájmu o stranickou politiku. Tvrdil o sobě, že jako jeden z mála lidí se odvážil oponovat Hitlerovi. Přisahal, že neměl tušení o teroru a vraždění v koncentračních táborech, ani o konečném řešení židovské otázky. Přiznal, že věděl o transportech Židů z Dánska, ale svým generálům říkal, že se jich to netýká. Snažil se soud přesvědčit, že nikdy nebyl nacistou a nikdy se neúčastnil příprav na útočnou válku.¹²⁴ Podle něj bylo Německo pro válku absolutně nevyzbrojené, a bylo pro něj záhadou, proč na ně Velká Británie s Francií nezaútočili v době, kdy Německo bojovalo s Polskem. Toto potvrdil i Keitel, který uvedl, že i samotnému Hitlerovi říkal před tažením v Polsku, že Wehrmacht disponuje municí pouze na šest týdnů.¹²⁵ Dále vypovídal o tom, že generálové Rundstedt a Rommel tvrdili Hitlerovi už na jaře 1944, že válka je prohraná a že by měl usilovat o příměří, ale že Hitler se nenechal odradit od úmyslu bojovat až do úplného konce.

Poté předstoupil před tribunál von Papen. Na úvod sám sebe charakterizoval jako konzervativního a nábožensky založeného člověka. Hitlerův zisk postu říšského kancléře připisoval tomu, že mocnostem se nepodařilo poskytnout Německu jakékoli naděje do budoucnosti. V nacistické vládě zůstal podle svých slov na základě mimořádné žádosti prezidenta Paula von Hindenburga. Během noci dlouhých nožů se vyhnul zavraždění, ale byl několik dní držen ve vězení. Jeho pobočník však vražednému masakru neunikl.¹²⁶ Místo velvyslance v Turecku přijal hlavně proto, aby zabránil nepřátelskému obklíčení Německa. Velice ho překvapilo, že v roce 1939 vypukla válka. Během křížového výslechu byl ale přiveden do rozpaků, když mu byly citovány jeho

¹²⁴ EČER, *Norimberský soud*, s. 228

¹²⁵ GILBERT, s. 368

¹²⁶ MANN, Golo, *Deutsche Geschichte des 19. und 20. Jahrhunderts*, Frankfurt am Main 1992, s. 834

projevy, v nichž říkal o Hitlerovi, že jej seslal Bůh, aby německý národ vyvedl z bídy.

127

Dne 20. června se k obhajobě dostal poslední obžalovaný, Albert Speer. Popisoval, jak převzal dozor nad německou válečnou výrobou a jak od roku 1942 zvyšoval její produkci. Přiznal se k tomu, že na práci využíval válečné zajatce a zahraniční pracovníky. Uznal, že využíval i síly z koncentračních táborů, ale ti prý tvořili pouze jedno procento ze 14 milionů pracovníků v zbrojním průmyslu. V souvislosti se svým pokusem odstranit Hitlera uvedl, že ho chtěl zabít jedovatým plynem, který měl být vhozen do větracího zařízení v jeho krytu.¹²⁸ Činil tak z toho důvodu, že Hitler vydával stále ničivější rozkazy a pokračoval ve válce bez ohledu na mínění německého obyvatelstva. Proto ho podle svých slov již od roku 1944 „částečně nenáviděl, bojoval proti němu, obelhával a podváděl jej.“¹²⁹ Hitler podle něj zradil národ, který mu zůstal věrný až do konce.

¹²⁷ GILBERT, s. 394

¹²⁸ GILBERT, s. 400

¹²⁹ UHLÍŘ, 199

7. Závěr procesu

Po výpovědích jednotlivých obžalovaných měli možnost přednést svá závěrečná slova obhájci. Jejich možnosti snížit vinu svých klientů byly odlišné. U Ribbentropa se například snažil dr. Horn vysvětlit, že zahraniční politiku určoval Hitler, a že je diskutabilní vinit z agrese Ribbentropa.¹³⁰ Stejně tak se pokoušel dr. Nelte obhajovat Keitela ohledně válečné strategie. U Kaltenbrunnera se pak snažil dr. Kauffman poukázat na jeho dobré úmysly a všechnu vinu svaloval na Himmlera. U Streichera nezbylo dr. Marxovi nic jiného, než poukázat na to, že ho nikdo nebral moc vážně.¹³¹ Dr. Sauter se snažil získat plusové body pro von Schiracha tím, že kladl důraz na jeho odsouzení nacismu a antisemitismu.

Kvalita obhájců a jejich vzájemné vztahy byly různé. Kaltenbrunnerův obhájce dráždil svými metafyzickými výlevy předsedu Lawrence natolik, že ho jeho klient veřejně označil za hlupáka.¹³² Streicher, jak už bylo řečeno dříve, napadl svého advokáta přímo u obhajoby. Těžkou úlohu měl Frankův advokát dr. Seidl, jelikož Frank se díky svým deníkům, které odevzdal spojencům, ke své vině podstatě doznal už před procesem. Schachtův obhájce, dr. Dix, se snažil obhajobu postavit na odlišnosti Schachta a ostatních obžalovaných. Jodla hájil profesor práva, nikoli advokát, a zmohl se akorát na opakování Jodlových argumentů z křížového výslechu. Námořní právník Kranzbühler, který mistrovsky hájil Dönitze a jeho činy ve funkci admirála a byl pokládán za jednoho z nejlepších obhájců v procesu. Například úspěšně argumentoval tím, že Dönitz v námořní válce používal stejné praktik, jako jeho protivníci na americké straně.¹³³

Od 26. července přišel čas na závěrečnou řeč hlavních žalobců. Jako první začal Jackson jménem americké obžaloby. Kladl důraz na to, že s nacisty byl uspořádán spravedlivý proces, jaký by oni sami nikdy nedovolili. Vyjádřil myšlenku, že tak, jako dnes soudí spojenci nacisty, tak spojence bude časem soudit historie.¹³⁴ Dále se vyjádřil k několika souzeným. Hesse označil za „fanatika“, Kaltenbrunnera za „velkého inkvizitora“, a Sauckel byl podle něj „největší a nejukrutnější otrokář od časů

¹³⁰ GILBERT, s. 410

¹³¹ Tamtéž, s. 414

¹³² DELPLA, s. 202

¹³³ ROLAND, s. 72

¹³⁴ DARNSTÄDT, Thomas *Das Weltgericht. Der Spiegel. 2006, roč. 60, č. 42, s. 68*

egyptských faraonů“. ¹³⁵ Ironicky pak z výpovědí obviněných shrnul obraz Hitlerovy vlády. Ta se podle něj skládala z muže číslo 2 (tedy Göringa), který nic nevěděl o přehmatech gestapa ani o konečném řešení židovské otázky, přestože podepisoval řadu dekretu o pronásledování židů, z muže číslo 3 (míněn Rudolf Hess), který pouze přenášel Hitlerovy rozkazy, aniž by je četl, z ministra zahraničí, který se nevyznal v zahraniční politice, o polním maršálovi, který vydával rozkazy, ale netušil, jaký budou mít v praxi důsledek, z ministra vnitra, který nevěděl, co se děje na ministerstvu vnitra, nebo z prezidenta říšské banky, který neměl tušení, co bylo v trezorech říšské banky.

Následoval ho sir Hartley Shawcross, jenž apeloval na morální vinu obžalovaných, kteří měli svůj podíl na desítkách milionů mrtvých lidí a vyhubení dvou třetin evropských Židů. Následně ve stručnosti shrnul vývoj nacismu v Německu od uchopení moci po konec války, a obžalované nazval „sprostými vrahy“. Svou řeč dokončil až následujícího dne a věnoval se v ní zejména masovému vraždění Židů, když četl popis očitého svědka jedné z mnoha masových poprav. ¹³⁶

Hlavní žalobci za Francii a SSSR už ohledně zločinů nic moc nového nedodali. Jak Auguste Champertier de Ribes, tak Roman Ruděnko vystihli skutečnost, že váleční zločinci stanuli poprvé v dějinách před trestním soudem, a že proces byl veden s naprostou objektivností a nezájatostí, díky čemuž má svůj proces velký význam pro svou historickou pravdivost. ¹³⁷

Dne 30. července začala nejkratší, ale počtem postižených osob nejobsáhlejší část procesu. Souzeno bylo šest nacistických skupin a organizací. Každá organizace měla svého obhájce. Zvláštní kapitolu věnovali žalobci účasti sboru politických vůdců NSDAP na vyvražďování duševně chorých a slabomyslných. Tato akce, zvaná „zabíjení ze soucitu“, byla zahájena v roce 1940 a došlo během ní k zavraždění nejméně 270 000 osob. Kromě toho ještě dokázali, že se na příkaz vedení strany dopouštěli straničtí funkcionáři válečných zločinů. Toto doložili svědectvím Karla von Ebersteina. Ten vypověděl, že ho v březnu 1945 žádal ministerský předseda Bavorska Paul Giesler, aby kvůli blížícím se americkým jednotkám zařídil u velitele koncentračního tábora v Dachau zastřelení všech vězňů, kteří se zde nacházeli. Bylo jich cca 25 tisíc. Když

¹³⁵ GILBERT, s. 421

¹³⁶ Tamtéž, s. 430

¹³⁷ *Norimberský proces: sborník materiálů. Díl druhý.*, s. 184

Eberstein odmítl, Giesler prohlásil, že zařídí, aby byl vězňům dán do polévky jed.¹³⁸ Od 28. do 30. srpna přednesli žalobci v otázce těchto organizací závěrečné projevy. Maxwell-Fyfe prohlásil: „*Má-li být Evropa vyčištěna od nacistického zla, je nezbytné, abyste vy a svět prohlásili tyto organizace za to, čím jsou.*“¹³⁹

Dne 31. srpna 1946 udělil prezident tribunálu sir Lawrence slovo obžalovaným k jejich posledním projevům. Göring přenesl projev, ve kterém oslavoval svou nevinu a volal boha a národ jako svědky toho, že konal z čistého patriotismu.¹⁴⁰ Keitel v podstatě zopakoval to, co řekl během procesu už několikrát. Tedy že pouze plnil rozkazy a vyvracel některá obvinění mířící na jeho osobu. Kaltenbrunner se hájil tím, že koncentrační tábory mu byly pořízeny pouze formálně, ale nikoli ve skutečnosti a on sám pouze plnil roli zpravodaje. Frick podle svých slov zasvětil svůj život službě národu a věrnému plnění svých povinností a co se týká žaloby, má čisté svědomí. Stejně se obhajoval i Funk. Speer, stejně jako Frank, začal svou závěrečnou řeč odsouzením Hitlera. Podle jeho názoru se Hitlerova diktatura od ostatních podstatně lišila v tom, že dokonalým způsobem používala všech technických prostředků.¹⁴¹ Většina přiznala, že byly spáchané strašlivé zločiny, ale oni sami všechno dělali v dobré víře.

7. 1 Vynesené rozsudky

Na rozsudcích se radilo osm soudců od 2. do 13. září. Při závěrečném zasedání rozhodovaly už pouze hlasy čtyř hlavních soudců. K odsouzení byla nutná většina tří hlasů. Při hlasování byly klíčové názory amerických a britských soudců, protože Sověti téměř ve všech případech žádali trest smrti, zatímco Francouzi při hlasování zpravidla navrhovali nejmírnější rozsudky. Nejednota nepanovala pouze ve výši trestů, ale i ve způsobu poprav. Francouzský zástupce Donnedieu de Vabres v některých případech prosazoval zastřelení před oběšením, ale v tomto bodě zůstal osamocen. Den vynesení rozsudku o vině obžalovaných byl stanoven na 30. září 1946. Hjalmar Schacht, Franz von Papen a Hans Fritzsche si vyslechli osvobozující rozsudky. Všichni ostatní byli shledáni vinnými podle jednoho nebo více bodů obžaloby a následujícího dne se měli dozvědět výši trestu.

¹³⁸ EČER, *Norimberský soud*, s. 278

¹³⁹ Tamtéž, s. 284

¹⁴⁰ GILBERT, s. 433

¹⁴¹ EČER, *Norimberský soud*, s. 313

Dne 1. října 1946, ve 14 hodin a 50 minut přistoupil soud ke svému poslednímu 407. zasedání.¹⁴² Na příkaz soudního dvora museli fotografové a filmaři opustit sál.¹⁴³ Osmnáct zbývajících obviněných si pak jeden po druhém vyslechlo trest za své zločiny a postupně odcházeli ze soudní síně. Vynášení rozsudku skončilo v 15 hodin a 40 minut. Verdikt byl následující: Hermann Göring, Joachim von Ribbentrop, Ernst Kaltenbrunner, Hans Frank, Arthur Seyss-Inquart Wilhelm Frick, Alfred Rosenberg, Julius Streicher, Wilhelm Keitel, Alfred Jodl, Arthur Seyss-Inquart, Fritz Sauckel a v nepřítomnosti i Martin Bormann byli odsouzeni k trestu smrti oběšením. Walter Funk, Erich Raeder a Rudolf Hess dostali doživotí. Baldur von Schirach a Albert si shodně vyslechli trest na 20 let odnětí svobody. Konstantin von Neurath měl strávit ve vězení 15 let a Karl Dönitz odešel s desetiletým trestem.

Datum a čas poprav bylo stanoveno na noc z 15. na 16. října 1946. Večer před popravou žádal Göring o poslední pomazání. Vězeňský kaplan Henry Gerecke to ale odmítl, protože Göring za celou dobu neprojevil nejmenší náznak lítosti.¹⁴⁴ Pouze několik hodin před začátkem poprav se bývalý druhý muž říše vyhnul spravedlnosti, když spáchal v cele sebevraždu rozkousnutím kapsle s kyanidem. Kdo mu jed dodal, není dodnes jasné.¹⁴⁵

Přibližně hodinu po půlnoci tak postupně přicházelo k šibenici pouze deset odsouzených. Všichni s výjimkou Alfreda Rosenberga na popravišti pronesli krátkou poslední řeč. Jediným, kdo se v posledních minutách života zmínil o Adolfu Hitlerovi a nacistické ideologii, byl Julius Streicher. Původně měl k šibenici jako první předstoupit Göring. Jeho místo zaujal von Ribbentrop. Dále byli popraveni v uvedeném pořadí: Keitel, Kaltenbrunner, Rosenberg, Frank, Frick, Sauckel, Jodl, Streicher a Seyss-Inquart. Poprava všech odsouzených trvala přibližně 90 minut.

¹⁴² GROUŠL, ŽIŽKA s. 105

¹⁴³ LEEB, HEYDECKER s. 579

¹⁴⁴ GILBERT, s. 440

¹⁴⁵ KNOPP, s. 140

7.2 Zajímavosti a čísla z procesu

Projednávání trvalo 218 dní, což byl v té době vůbec nejdelší soudní proces vůbec.¹⁴⁶ V těchto dnech se událo 407 zasedání. Protokol ze zasedání v Norimberku čítal 4 miliony slov, která zaplnila 16 tisíc stran.¹⁴⁷ Obžaloba předložila jako důkazní materiál 2630 dokumentů, obhajoba 2700 dokumentů. Soud vyslechl 240 svědků a přečetl na 300 tisíc místopřísežných prohlášení.¹⁴⁸ 23 obžalovaných mělo k dispozici 27 hlavních obhájců, 54 asistentů a 67 sekretářek. Proces sledovalo 250 novinářů z celého světa.¹⁴⁹ Na zkopírování všech písemnosti ve čtyřech jednacích jazycích se spotřebovalo 5 milionů listů papírů o celkové hmotnosti 20 tun. V soudní fotolaboratoři se vyrobilo 780 tisíc kopií na 13 tisících rolích fotografického papíru. Soudní přelíčení bylo zaznamenáno na 27 kilometrech zvukového pásu a 7 tisících gramofonových desek.

Všechny dokumenty musely být překládány a všechno soudní řízení vedeno v angličtině, francouzštině, ruštině a v jazyce obžalovaného (tedy němčině). Každé sedadlo bylo vybaveno sluchátky a přepínačem s pěti čísly. Na čísle 1 bylo slyšet všechno tak, jak bylo přednášeno do mikrofonu. Na dalších číslech pak byli překladatelé do určitého jazyka, podle čísel 2-5 v tomto pořadí: anglicky, rusky, francouzsky a německy. Překlad v soudní síni obstarávalo 12 překladatelů, kteří museli být přítomni po celou dobu, protože se nikdy nevědělo, kdo může přijít před mikrofon.¹⁵⁰

Velitel věznice plukovník Burton Andrus měl na starost i zajištění bezpečnosti soudu. Muselo se počítat s pokusem fanatických nacistů osvobodit své vůdce. Podobná akce byla skutečně naplánována. Mezi 6. a 20. únorem 1946 měla skupina bývalých příslušníků SS vniknout do soudního paláce, zavraždit členy soudu a vězně osvobodit. Americká policie toto spiknutí ale včas odhalila a zesílila bezpečnostní opatření.¹⁵¹

¹⁴⁶ ANDOOR, s. 367

¹⁴⁷ LEEB, HEYDECKER, s. 150

¹⁴⁸ UHLÍŘ, s. 194

¹⁴⁹ DARNSTÄDT, s. 66

¹⁵⁰ KOCOUREK, s. 107

¹⁵¹ EČER, Norimberský proces, s. 71

8. Období po skončení procesu

Nejvýznamnější váleční zločinci byli odsouzeni, ale soudům v Norimberku ještě zdaleka nebyl konec. V období od prosince 1946 do října 1948 následovalo 12 menších procesů. Tyto procesy byly tematicky rozděleny tak, aby se věnovaly určitým oblastem nacistických zločinů. Svého soudu se tak dočkali například lékaři, chemický koncern IG Farben, Einsatzgruppen, OKW, němečtí právníci nebo již v této práci zmiňovaný Alfred Krupp, šéf zbrojního gigantu Krupp. V těchto procesech bylo celkově odsouzeno k smrti 24 obviněných.¹⁵² Mimo jiné například Otto Ohlendorf, který v hlavním procesu plnil jen roli svědka¹⁵³ a který figuroval jako hlavní obžalovaný v procesu věnovanému Einsatzgruppen. Zajímavou myšlenku (a poukázání na rozdíl mezi právním systémem Třetí říše a demokratickými zeměmi) uvedl při výslechu s dr. Bohuslavem Ečerem¹⁵⁴ Hans Lammers, německý prominentní právník, který byl za nacistické éry hlavou říšské kanceláře. Na otázku, zda je zločinem vydat rozkaz k popravě všech příbuzných pachatele (myšlen atentát z 20. července 1944), i kdyby o činu nic nevěděli, odpověděl takto: „Podle civilizovaného práva je to zločin – podle nacistického práva to zločin není.“¹⁵⁵

Sedm zbylých válečných zločinů strávilo ještě nějaký čas v norimberské věznici. Dne 18. července 1947 pak byli převezeni do věznice ve Spandau v západní části Berlína. Zde je čekal přísný režim, na který dohlíželi dozorcí všech čtyř států, kteří se měsíc za měsícem střídali. Věznice ve Spandau byla jakýmsi kuriózním a zároveň pamětním místem. Pouze zde totiž Spojenci z 2. světové války stále spolupracovali, nedbaje na politické změny od konce procesu. Studená válka a rozdělení světa na západ a východ na toto místo nedolehli.¹⁵⁶ Jako první opustil vězení Konstantin von Neurath. Z původních 15 let si odpykal osm, byl propuštěn 6. listopadu 1954 ze zdravotních důvodů, kdy ve vězení prodělal infarkt. Zemřel za necelé dva roky ve věku 83 let.¹⁵⁷ Jako další se svobody dočkal Erich Raeder. I u něj byly důvodem zdravotní potíže. Propuštěn byl 26. září 1955, zemřel 6. listopadu 1960, bylo mu 81 let. Karl Dönitz si odseděl celých 10 let svého trestu, takže se dostal na svobodu 1. října 1956. Zemřel ve věku 89 let na Štědrý den roku 1980. 16. března 1957 opustil Spandau Walter Funk.

¹⁵² DARNSTÄDT, s. 75

¹⁵³ viz soudní jednání z 3. ledna 1946

¹⁵⁴ Profesor mezinárodního trestního práva a předseda československé delegace v Norimberku

¹⁵⁵ EČER, *Jak jsem je stíhal*, s. 215

¹⁵⁶ LEEB, HEYDECKER s. 619

¹⁵⁷ UHLÍŘ, s. 199

Jeho doživotní trest byl zkrácen kvůli zdravotním problémům a zemřel na infarkt 31. května 1960. Bylo mu 69 let. 30 září 1966, 20 let po vynesení rozsudku, vypršel trest pro Alberta Speera a Baldura von Schiracha. Speer zemřel 1. září 1981, von Schirach 8. srpna 1974.

Ve věznici s kapacitou pro 600 lidí tak zůstal jediný vězeň – osamocený Rudolf Hess. Ten až v roce 1969 dovolil své rodině, aby ho navštívila.¹⁵⁸ Postupem času se stále více ozývaly hlasy volající po jeho omilostnění. Argumentů bylo několik: provoz věznice ve Spandau stál ročně několik milionů marek, byly zde obavy, že jeho smrt ve vězení by mu dodala auru mučedníka. Roli hrál i jeho pokročilý věk. Pro jeho propuštění se vyslovily tisíce osobností z celého světa různého politického zabarvení. Na propuštění se ovšem musely shodnout všechny čtyři mocnosti, a to byl v otázce Hessova propuštění problém. Sověti byli striktně proti, o čemž svědčí i citát v armádních novinách. „*Hess musí vypít pohár pomsty až do dna*“.¹⁵⁹ Hess se ve vězení často pokoušel o sebevraždu, a 17. srpna 1987 se mu to podařilo. Byl nalezen oběšený na okenní klice v zahradním domku. Bylo mu 93 let, a posledních 46 let života strávil v zajetí nebo ve vězení. Ovšem ohledně jeho sebevraždy vyvstalo mnoho pochybností a spekulací. Jeho syn Wolf Rüdiger Hess tvrdil, že jeho otce zavraždili Britové, protože se báli, že by Hess mohl vyzradit některé nepříjemné skutečnosti z doby počátku druhé světové války v případě, že by byl propuštěn. V souvislosti s uvolňováním poměrů v SSSR se totiž spekulovalo, že by sověti mohli přehodnotit své dosud nekompromisní stanovisko. O něco důvěryhodnější jsou názory, že Hess by při svém věku a zdravotním stavu ani nebyl sebevraždy fyzicky schopen. Trpěl artritidou a ruce prý nemohl zvednout do výše ramen. Na druhou stranu, Hess zanechal dopis na rozloučenou (i když jeho syn ho označil za padělek)¹⁶⁰ a poměrně uznávaný je názor, že pokud by ho Britové opravdu chtěli zavraždit, neudělali by to tak komplikovaně a nechali by ho sprovodit ze světa s lékařskou pomocí. Spekulací ohledně jeho smrti je opravdu mnoho a proto toto téma uzavřeme s tím, že oficiální vyšetřování neprokázalo, že by Hessovi s odchodem z tohoto světa někdo pomohl. Pokud zde byla (konkrétně bývalým ředitelem věznice Eugenem Birdem) vyřčena obava, že se z Hesse stane v případě smrti ve vězení mučedník, je třeba konstatovat, že tato domněnka Birdovi vyšla. A nejasné okolnosti okolo smrti samozřejmě tento mýtus ještě posílily. Z Rudolfa Hesse se stala

¹⁵⁸ KNOPP, s. 261

¹⁵⁹ LEEB, HEYDECKER, s. 618

¹⁶⁰ KNOPP, s. 262

mezi neonacisty oslavovaná a kultovní postava. Ve Wunsiedlu, kde byl pohřben, se v den jeho úmrtí každoročně scházeli tisíce přívrženců krajní pravice z Německa i ze zahraničí, aby vzdali hold svému hrdinovi. Proto byl v roce 2011 exhumován a zpopelněn.

9. Závěr

O významu Norimberského procesu se dá jen těžko pochybovat. Byl to vůbec první proces, při kterém byli řádným soudem souzeni představitelé poražené válečné mocnosti. Díky tomu je Norimberský proces vzorem a inspirací pro další procesy s válečnými zločinci v pozdějších letech a proto je v tomto ohledu jednoznačně považován za nejvýznamnější. Široká veřejnost měla díky procesu možnost dozvědět se o zločinech, které měli obvinění na svědomí.

Pokud bych se měl vrátit k výzkumným otázkám, které jsem si položil v úvodu, byly by odpovědi na ně následující. Nejprve bych se zamyslel nad otázkou, jak reagovali obžalovaní na důkazy o zločinech Třetí říše. Někteří působili dojmem, že svých činů opravdu litují, například Hans Frank se tvář v tvář odsouzení k smrti obrátil k Bohu, Albert Speer během celého zločinu kritizoval spáchané zločiny Třetí říše, stejně jako Baldur von Schirach. Samozřejmě lítost nijak nesnižuje vinu obžalovaných. Dá se navíc spekulovat o tom, do jaké míry byla jejich lítost upřímná, ale zdálo se, že u některých vězňů skutečně došlo k uvědomění si toho, jak hrůzné ideologii sloužili.

Další otázka, kterou jsem si položil, se týkala toho, která země hrála při potrestání válečných zločinců hlavní roli. Zde si myslím, že je odpověď jasná. Představitelé USA měli největší zásluhu na tom, že se proces vůbec uskutečnil. Dále nasbírali největší množství důkazních materiálů a proces se konal v americké okupační zóně, tudíž měli na starost dozor nad obžalovanými a o bezpečnost celého procesu. Čímž samozřejmě nesnižují význam Velké Británie, SSSR ani Francie

Na otázku, zda byl Norimberský proces příkladem spravedlnosti vítězů, nelze podle mého názoru odpovědět jinak než záporně. Obžalovaní dostali spoustu prostoru k tomu, aby mohli před soudem dokázat svou nevinu nebo svou vinu alespoň snížit. Navíc si mohli vybrat podle svého uvážení advokáty, kteří jim mohli s obhajobou pomoci. Ve spoustě případů nebyli jednotlivci uznáni vinnými ve všech bodech, ve kterých byli obžalováni. Proto soudím, že i když některé rozsudky budily kontroverzi (ať už z důvodu příliš mírného, či naopak přehnaně tvrdého trestu), proces byl veden spravedlivě.

10. Bibliografie

Monografie

DELPLA, Francois, *Norimberský proces: Poučení z historie*, Praha 2009.

EČER, Bohuslav, *Jak jsem je stíhal*, Praha 1946.

EČER, Bohuslav, *Norimberský soud*, Praha 1946.

GILBERT, Gustave M., *Norimberský deník*, Praha 1971.

GROUŠL, Josef, ŽIŽKA, Jaroslav, *Norimberk varující*, Praha 1986

HERBEN, Ivan. *Žalujeme v Norimberku*, Praha 1946

HEYDECKER, Joe J., LEEB, Johannes, *Norimberský proces*, Praha 2007.

HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. Praha 1986.

JACKSON, Robert, *Neobjasněné záhady druhé světové války*, Praha 2002.

KELLEY, Douglas, *Muži kolem Hitlera*, Praha 1948.

KNOPP, Guido, *Hitlerovi pomocníci*, Praha 1998

KOCOUREK, Rostislav, *Svět žaluje v Norimberku*, Praha 1946.

MANN, Golo, *Deutsche Geschichte des 19. und 20. Jahrhunderts*, Frankfurt am Main 1992

Norimberský proces: sborník materiálů. Díl první Praha 1953.

Norimberský proces: sborník materiálů. Díl druhý Praha 1953.

OVERY, Richard, *Výslechy: Nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců*, Praha 2004

POLTORAK, Arkadij Iosifovič, *Norimberský proces*, Praha 1973.

ROLAND, Paul, *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*, Praha 2014

ŠTURMA, Pavel, *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinců podle mezinárodního práva*, Praha 2002.

THACKER, Toby, *Konec "Třetí říše"*, Praha 2011.

WEINKE, Annette, *Der Nürnberger Prozesse*. München 2006

Články v odborných časopisech

ANDOOR, George, *Das Nürnberger Tribunal vor 70 Jahren – Teil 1: Faires Verfahren oder Siegerjustiz?* In: *Zeitschrift für das Juristische Studium*, 4/2015, s. 356 – 369.

UHLÍŘ, Jan Boris, *Obžalování z Norimberka*. In: *Historický obzor* č. 9 – 10, s. 194 – 200

Články v periodickém tisku

DARNSTÄDT, Thomas, *Das Weltgericht*. *Der Spiegel*. 2006, roč. 60, č. 42

Internetové zdroje

SVRŠEK, Jiří, *Poprava nacistických válečných zločinců v Norimberku* (podle článku Kingsburyho Smitha, In: *Natura* 12/2004, Tachov 2004. (<http://natura.eri.cz/>, 14. 4. 2017)

11. Resume

Das Thema meiner Bachelorarbeit ist der Nürnberger Prozess. Dieses Thema wählte ich aus wegen meiner Interesse für die Geschichte des 20. Jahrhunderts und ich denke auch, dass dieses Thema größere Aufmerksamkeit verdient. In diesem Prozess wurden die Hauptkriegsverbrecher Drittes Reich gerichtet. Das Gericht solcher Art fand zum ersten Mal in der Geschichte statt. In mehreren Kapiteln beschrieb ich den Verlauf des Prozesses, die Verhandlung über dem Prozess zwischen den Großmächten und Verhalten der Angeklagten vor dem Gericht. Kurz werde ich auch die Periode nach dem Prozess behandeln.

In meinem Bachelorarbeit stellte ich mich die Frage, ob der Nürnberger Prozess gerecht war, oder ob es sich um „die Rache der Sieger“ handelte. Dann analysierte ich, wie die Angeklagten auf die Beweise über die Kriegsverbrechen reagierten. Es interessierte mich auch, welches Land während des Nürnberger Prozesses die aktivste in Beweisführung des Verbrechers war.